گفتوگۆیەکی شانۆیی لەگەڵ نیهاد جامی.. بەشی هەشتەم و کۆتایی

-قسەمان لەسەر ڕەخنەگرتنە لەشانۆدا، لەساتی ئەو گفتوگۆیەدا کەوا پێ دەنێتە مانگی پێنجەمەوە، هێشتا نازانین کەی تەواو دەبین، شانۆکارێک لە ئەکاونتی تایبەتی خۆی هێرشی کردە سەرت، هەڕەشەی ئەوەت لێ دەکات کە دەتباتە دادگای فەرەنسا و کوردستان، چونکە تۆ تۆمەتی بەعسی بوونت خستۆتە پاڵ ئەوان لەشانۆی ئەزموونگەریدا، ئایا تۆ ئامادەیت بچیتە دادگا و بەڵگەکانت چین؟

-ڕەنگە ئەوە پرسیاری زۆر کەس بێت، لەڕاستیدا ئەو برادەرەی هەڕەشە دەکات شانۆکار نییە و کتێب نووسە، سالانە گرنگ لەپێنج کتێب کەمتر چاپ نەکات و گرنگیش نییە کتێبەکانی لە چ ئاستێکدایە، هەڵبەت من لەهەڕەشەکەی ئەو باش تێدەگەم، نوسینەکەی ئەویان بۆ ناردم، کە بەرەنجامی کۆمێنتێکی من بوو لەسەر وتاری دەستێک نووسی بووم، سەرەتا من نەموتوە شانۆکارانی تیپی شانۆی ئەزموونگەری کوردیی هەموویان بەعسی بوونە، ئەوە تۆمەتێکی نا ئەخلاقییە هەڵبەستراوە بۆم، من هەڵەی وا ناکەم و زۆربەیان دۆست و خۆشەویستن لای من، بەڵام ووتم کە دەکرێت کەسی تیا بێت، تۆ کە لەشانۆی سەربازی بەعس کارت کردبێت، تا لە فیراری خۆت ڕزگار بکەیت یاخود وتارەکانی سەددام بەناوی خوازراو وەربگێڕێت بۆ پارە وەرگرتن لەڕۆژنامەکانی ئەوسا، من گرفتم لەوە نییە، بەڵام لەو شوێنە گرفتم دەبێت، ئەمڕۆ ئەوەمان بۆ شۆڕشگێریەتی پێبفرۆشیتەوە، لە دیدارێکدا شانۆکار بەکر ڕەشید ووتی «بەهۆی ئیمزا نەکردنی بەعسی بوون لە پەیمانگای بەغدا وەرنەگیرام» ئەو قسەیە رێک مانای وایە ئەوانەی وەرگیران ئیمزایان کردو کاک بەکر نەیکرد، گرفتەکە لەو ئیمزایە و تەزکییەی بەعسی بوون نییە بۆ من، ئەوە پەیوەندی بەهەر کەسێکە لەو رۆژگارە ئەو کارەی کردبێت، گرفتەکە لەو خۆ نواندنی پاڵەوانەیە گە ر مرۆق وایکرد، هەڵبەت ئەو قسانە بۆ کەسێکی دیاریکراو نییە، هێندەی قسەکردنە لە دیاردەی بە پاڵەوان بوون لەکارەکتەرەکانی ڕابردوو، بۆیە ئەوە بابەتی ئێمە نییە، ئەو کتێب نووسە کە ئەو کورتە نووسینەی نوسیوەو لەژێر بابەتەکەی ئەویش کۆمەڵێک دۆست و نەیار کەوتونەتە کۆمێنت نووسین، وەک ئەوەی لەدەرفەتێک گەڕابن تا قسەم لەبارەوە بکەن، بەڵام کۆمێنتەکان هێندە ئاستێکی نزم و باس لەنەزانینێکی گەورە دەکەن هیچیان شایەنی ئەوە نین لەسەریان

بووەستم، ئەو کتێب نووسەش لەڕاستیدا نەیدەویست و نایەوێت شکات بکات، بەڵکو دەیویست من لەبابەتەکە دوور بخاتەوە و قسەکردن لەشانەی ئەزموونگەری ببات بۆ بابەتی بەعسیبون، بە بەڵگەی ئەوەی چەند برادەرێک بەهەمان شێوە هاتن، دەیانویست بابەتەکە بگوازنەوە بۆ سەر چەند شانەکارێکیترو پرسی تر، من لەو گەمەیە باش تێگەیشتم، قسەی من لەسەر کتێبە خراپەکان و تیۆرەکان، لەسەر خوێندنەوەی ڕەخنەیی نیو سەدەی بزووتنەوەیەکی شانۆیی، بەڵێ دەیانویست ئەو پرسە نەبێتە گفتوگۆی ئێمە، سەرباری ئەوەی تێگەیشتم ئەو نەوەندە شانۆییەی ئێمە خەریکی چ سادەبونەوەیەکی شتەکانە، لەپڕ تێدەگەیت هاوڕێیەتی بەندە بۆ بەرژەوەندییەوە، پەیوەندی مرۆڤەکان لەگەڵت دەپچڕێن، ئیتر نایانەوێت وەک مرۆڤیش بتناسن، هیوادارم دوای ئەو قسانەم لەبریارەکەیان پاشگەز نەبنەوە، چونکە بۆ من ئەوانە بەرهەمی دەرەوەی مەعریفەی شانۆیین، کتێب و ناوەکان بۆ ناوهێنانە لەکاتی بەردەمی مایکی تی ڤی و ڕۆژنامەکان و کتێبەکانیش نمایشکردنی بەرگەکانیەتی لە فەیسبوک ، ئەو دۆخە باشتر تێگەیاندم، زۆرینە دەیانەوێت ڕاستی نەبینن، چونکە حەقیقەت ناچارت دەکات بووەستیت، بگەڕێیت بەدوای نەزانراوەکان، گومان لە مەعریفە بکەیت و بەدوای مەعریفەی نەزانراو بگەڕێیت، وەڵام و لۆژیکەکانت بمرن، پەیوەستت بە پرسیاری زیندوو بێت تا بزانیت، لەسەر تەرمێک نەژیت، من هیچ گرفتێکم نیە، لەتووڕەبونی ئەوانەی لەژیاندا نزیکم بوون، هەر هەندەی قسەم لەحەقیقەتی شانۆ کرد کەوتنە بێدەنگی و کۆتایی هێنان، کە دەڵێت من بەوە دلخۆش نیم، ژیان وات لە بکات چیتر کات نەدەیت بەوانەی شایستە نین لەژیانت، باشتر وایە مرۆڤی ووشە و کاغەز هاوڕێت بن، هەر نا مرۆڤە کاغەزینەکان درۆت لەگەڵ ناکەن، چەند دەرفەتێکی باشە لەڕە زانیاریەکی تر بخەمە ڕوو، هەفتەی ئایندە بەبۆنەی یادی نەوەت ساڵەی تەمەنی، یۆژینیۆ باربا یادی لەدایکبونی خۆی دەکاتەوە لە پەیمانگای شانۆی گرۆتەڤسکی بە نمایشێکی شانۆیی، ئەو یادکردنەوەیە سەرەتا ئەوەمان پێ دەڵێت ئەو شانۆیە بە باربا وەک بۆنەی کۆمەڵایەتی ژیانە، بە لەدایکبونی خۆی ئاهەنگی پێ دەگێڕێت، پەیوەست ناکات تۆ پێت وابێت ئەو ئەنترۆپۆلۆگەکی شانۆییە، چونکە بۆ من نەژاد نەجم سەد هەندە لە باربا شانۆکارترە، من کارەکانی باربام بە ڤیدیۆ بینیوە، ئەو لەسەر ناوی گرۆتەڤسکی دەژییت، عەرابی گرۆتەڤسکیە، ئەو عەراب بوونەی کردویەتی بەناوێکی شانۆیی نەک نمایشەکانی، من ئەگەر وەک جاران لەکوردستان بومایە حەسرەتم دەخواست کە نەتوانم ئەو کارەی باربا ببینم، بەڵام ئێستا پێم حەیفە بێم پارە بدەم بەم نمایشەکە دەیەوێت بە ڕۆژی لەدایکبونی هەندەک

داهات کە بکاتەوە، ئەو جۆرە بزنسە پەیوەندیی بە شانۆ نییە، هەندەی شانۆ بیانویەکی بۆ بازاریکردنە، کەچی ئەمەی کورد دەیین دیمەنی ئاڵۆز درووست دەکەین و لە لەدوانەکانیشدا قسە لە باربا دەکەین وەک ئەنترە پەلەگەکی شانۆیی.

*باست لە نەژاد نەجم کرد، ئەو پێشتر لەگەڵ تۆ کاری کردووە، دلخۆشی بە کارەکانی، بەو رادەیە پێت وایە لە باربا باشترە؟

-ئەو کورە لەگەڵ مندا کەمترین کاری کردووە، گەر هەڵە نەبم، لە دوو نمایش کە دوو کورتە شانۆنامەی بیکیت بوو کاری لەگەڵمدا کرد، بەڵام گەنجێک هەر لەسەرەتاوە دەیویست فێر بێت، ئەوەی من لە کەرکوک خەونم بوو نەمتوانی پێی بگەم، ئەو لەگەڵ ئەندامانی تیپەکەیدا کردی، سەیرکە بێدەنگیەک لە بەردەم ئەوان هەیە، بە پەراوێز خستنیان، بەڵام بیرت نەچێت «تیپی شانۆی هەوار» بەقەد هەموو تیپە شانۆییەکان خەڵاتی فێستڤاڵە ناوچەیی و وڵاتانی بردەتەوە، بابەتەکە جیاوازە، تۆ دەتوانی کاری ئەوانت بە دڵ نەبێت، بەڵام بابەتی خەلاتەکان لە فێستڤاڵێک و دوو وڵات نەوەستاوە، من دڵخۆشم بەوان، لەڕابردوودا زیاتر ئارەزووی گەنجانە و هەڵچوونی خراپیان هەبوو، ئێستا دەبینم لۆژیکیتر دەردەکەون و عاقڵتر ڕەفتار دەکەن، ئەوە سوود بەخۆیان دەگەیەنێت، وایان لێ دەکات بتوانن هەناسە درێژ بن، هەڵبەت من قسەم لەسەر بیرکردنەوەی شانۆییان هەیە، هێشتا تا ئاستێک وەهمی ئەزموونکاریەت بەری نەداون، بەلام تۆ سەیری نمایشی «سەلما» بکە، ئەو کارە لەڕێی تەکست و دیالۆگ و نواندنی دوو وزەی ئەکتەر چۆن دەتوانن ئازاری مرۆڤی کوردیی بەرجەستە بکەن، بۆیە بۆ من ئەوان ئومێدی گەورەن و هیوادارم بتوانن هێمنتر بیربکەنەوە و شانۆ ببێتە پرۆژەی ژیانیان.

*حەقیقەت لە کاری هونەریدا پرسێکی گرنگی فەیلەسوفەکانە، دوور لە واتای فەیلەسوفەکانەوە، ئێمە چۆن سەیری پەیوەندی نێوان حەقیقەت و شانۆ بکەین؟

-پرسیارێکی خراپە، چونکە ناچارمان دەکات، یا لەسەرەتاوە دەست پێ بکەینەوە یاخود دەبێت دەڵێقانە درێژە بەگفتوگۆکە بدەین، بەڵام هەوڵ دەدەم وەڵامەکەم چڕ بکەمەوە، حەقیقەت وێنەیەکی ڕاستەقینەی نێو دیمەنی شانۆی عێراقیە بەر لەهاتنی بەعسیەکان بە سەر حوکم، بەهاتنی بەعسیەکان دەرگا لەکۆمەڵێ شانۆکارێک دەکاتەوە بڕۆن لە ئەوروپای خۆرهەڵاتی ئەو کات شانۆ بخوێنن، چونکە بەعسیزم لەدروشمی خۆیدا سۆسیالیزمی بەرز کردبۆوە، کە لە بنەڕەتدا سۆسیالیزم بە بەعس هەڵگری دیدێکی فاشیانەیە، تۆ بە ئەوەی لە سۆسیالیزمی بەعسیزم

تێبگەیت ناکرێت ڕووکەشانە سەیری دیاردەیەکی سادە بکەیت، بەڵکو هەمیشە دەبێت بگەڕێیتەوە بۆ کتێبەکانی عەفلەق، چونکە سەددام زۆر هێمن و لەسەر خۆیانە دیدی عەفلەقی بەسەر کۆمەڵگای عێراقیدا سەپاند، ئەوەش فۆڕمێکی نێو دەزگاکانی ئایدیۆلۆژیایە، کۆمەڵگای سۆسیالیستی عێراقی هاوشێوەی کۆمەڵگایەکی سۆسیالیستی کۆنترۆلکراوی یەکێتی سۆڤیەتی ئەو رۆژگارە بوو، گۆڕینی فۆڕمی شانۆیە بۆ کوژرانی ناوەرۆک، بەعسیزم بە پێچەوانەی سۆڤیەت، بۆی گرنگە ئەو فیکرانە بێنە ناو شانۆ کە دژی چینایەتیش بێت، هەڵبەت ی□ک□ت□ی سۆڤیەت ئەوەی ل□ بەرامبەر شانۆدا پێ قەبووڵ نەبوو، لێرەوە فۆڕمە ئەوروپیە سۆسیالیستیەکەی لەڕێی چەند شانۆکارێکەوە کە ناردنی ب□ ب□ل□کی خۆرهەڵاتی، توانی بەتەواوی فیکر لەشانۆ بگۆڕێت، حەقیقەتی کۆمەڵایەتی مرۆڤی عێراقی گۆڕی بە فۆڕمی با□□ی شانۆی عێراقی، فۆڕمێک بۆ ئەوەی حەقیقەت نەخرێتە ڕوو، باس لە تێکستە جیهانیەکان و فۆڕمی خۆرئاوایی بکات، دەشێت ئەوە تا ئاستێکی زۆر شانۆ تیایدا گەشە بکات، بەڵام لە ئامادە نەبوونی کولتور حەقیقەت دەشاردرێتەوە، شاردنەوەی حەقیقەت لێکترازانی پەیوەندیەتی لەگەڵ شانۆدا، شانۆکارانی کوردیش کە شانۆی ئاراستە کراوی مەعریفەی ئەو رۆژگارەی دەزانی، دەیویست میکانیزمە شانۆییەکە بگوازێتەوە ناو شانۆی کوردی، ئەوەش لە میکانیزمەوە گۆڕا بۆ ستراتیژ، چونکە تا ئەمرۆش پرسی تازەگەری لە پرسی حەقیقەت گرنگترە لەناو نمایشی شانۆیيدا، بەڵام با بیرمان نەچێت ئەوە بەو مانایە نیە شانۆکاری کورد ئینتیمای بۆ فکری بەعس کرد، بەڵکو شاگەشکەی ڕواڵەتخوازیانەی نوێگەری بوو، نوێگەریەک کوشتنی حەقیقەت و بە باڵاکردنی فۆڕم بوو، بەلام فۆڕمێک نەیدەتوانی پرسیار لای بینەر بەجێ ب□ل□□ت، بەڵکو ئەو دیدەی خستیانەتە ڕوو تەنیا لای خودی شانۆکار بوونی هەبووە، ئیدی ئەوەش بۆ فاشیزمی بەعسی گرنگ بووە، بینەر هۆشیار نەبۆتەوە بەهۆی شانۆوە، بەڵکو وەهمی شانۆی باڵا و تەکنیکی شانۆیی بۆتە پرسی نێوەندی شانۆی ئێمە، ئەوەش هۆکارێکی گرنگە کە ئەو پێنج دەرهێنەرە ئەزموونکارەی خۆرئاوا ببن بە فریادرەس و ڕزگارکەری شانۆی ئێمە، بەداخەوە تا ئێستاش نەوەی ئەزموونگەری و بەشێک ل□ نەوەی نوێ لەناو ئەو ناوانە دەسوورێنەوە، وەک ئەوەی پەنجا ساڵی کۆتایی شانۆی ئەوروپی ناوێکی نوێی بنیات نەنابێت، چونکە بەکۆتایی شانۆی ئەزموونگەری و دوای سەفەری گر□ت□قسکی بۆ ئیتاڵیا، ئەوەی شوێنی شانۆی ئەزموونگەری گرتەوە پێرفۆڕمانس بوو، بۆیە تا ئەمڕۆش گروپەکانی پێرفۆرمانس لە ئەوروپا خەریکی کاری خۆیانن، تەنانەت لەشاری ڤرۆسواڤی پۆڵەندی ئەو شارەی ئەنستویتی گر□ت□قسکی لێیە بەدەیان گروپی پێرفۆرمانسی کارەکانی خۆیان نمایش دەکەن و

لەسالیادەکانی گرۆتۆڤسکی و کانتور بە کاری پەرفۆرمانسی بەشداری دەکەن، بەڵام دەستەواژەی ئەزموونگەری و ئەزموونکارییەت وابەستەی ڕۆژگارێک بوو کە ساتێک کۆتایی هات گەیشت بە ئێمەی کورد، بەڵام لەراستیدا شانۆی ئەزموونگەری لای ئێمە وابەستەی شانۆی وێنەیی بەغدا و هەندێک کتێبی خراپی شانۆیی سەمیر سەرحان و سەعد ئەردەش بوو، کە بەتایبەت سەرحان ڕەوانبێژییەکی زمانەوانی بەکار دێنێت و ئەردەش ڕووکەشانە بە دوو لاپەرەیی باس لە ئەزموونەکانی خۆرئاوا دەکات، کە ئەوە بوو بە سەرچاوەی بنەرەتی شانۆی ئەزموونگەری کوردیی.

*لەسەرەتای کاری شانۆییت نمایشێکتان پێشکەش کرد بە ناوی شانۆی ڕەشی چیکسلۆڤاکی، دەکرێت لەبارەی ئەم شانۆیە قسە بکەیت؟

-لەڕاستیدا وەک هەڵەی شانۆکارانی ئەزموونگەری هەشتاکان ئەوەش یەکێک بوو لەهەڵەکانی من، وتارێک هەبوو لە گۆڤاری ئەقلام ژمارە یەکی سالی ١٩٧٩ لەبارەی ئەو شانۆیە سەرسام بووم پێی ویستم بەم شێوازە کار بکەم، نەک هەر ئەوە، هاتم وتارەکەم ئامادەکردەوەو سەر لەنوێ بلاوم کردەوە، بە تێکەلکێشکردنی ڕوانینە شانۆییەکانی خۆم لەکاتی پرۆڤەدا، هاورێیەکی تریش هەر ئەو وتارەی کردە کوردی و بەهەمان شێوە کاری تیا کردەوە، ئەوە هەڵەی ئەو ڕۆژگارە بوو، نەبوونی سەرچاوە وا بەرەو هەڵدەری دەبردین، بەڵام لە بنەرەتدا ئەو وتارە عەرەبییە کە ببوە سەرچاوەی ئێمە بۆ ئەم شانۆیە زۆر ناتەواو بوو، بە مانایەکیتر ڕووکەشانە ئەو شانۆیەمان وەرگرتبوو، دەنا بە خۆی شانۆکە لەنێوان ئەفسوونی روناکی و تیشکی سەرووی ئەرخەوانییە، کە ئەو جۆرە روناکییە لەلای ئێمە هەر بوونی نەبووە، من بەم دواییە لە ماڵپەری شانۆی هیلت کە تایبەتە بە شانۆی ڕەشی چیکی خوێندمەوە، شانۆیەکە یەکێک لەڕەگەزەکانی کۆمێدیایەکی بێدەنگە، گەڕانەوەیەکی شیعریی بێ دیالۆگە، لەئێستاشدا ئەم شانۆیە وەک ناوەندێکی سەربەخۆ کاری خۆی دەکات و بەردەوامە، بەڵام گەشەی تەواوی پێدراوە بەتایبەت لەبەکارهێنانی هونەری سەما، هەروەها شانۆکە گەشتی کردووە بۆ چەندین شوێنی جیاواز وەکو هیند و گواتیمالا، وەک خۆیان ئاماژەی بۆ دەکەن شانۆکەیان بەتەنیا مەبەست لە نمایشی شانۆیی نییە، بەڵکو دیدارێکی کولتوریی نێوان فرە کولتورەکانە، بۆیە هەمیشە دەرگا دەکاتەوە بە شانۆکارانی کولتورەکانیتر بۆ کاری هاوبەش، بەڵام کارەکەی من بریتی بوو لەنەزانینێکی گەورە، کە فریوخواردی دەستی وتارێکی عەرەبی بووم، دەزانم ئەو بوێرییەی لەمندایە هەرگیز لەوانەدا نییە کە فریووی دوو کتێبی عەرەبی و

شانۆی وێنەیین، ھێشتا وەک سەربازێکی سەرکەوتووی جەنگ سەیری خۆیان دەکەن، من لەوە ناترسم ناوم لەمێژوودا بسڕێتەوە، چونکە بڕوام بەوەیە حەقیقەت دەبێت نیشان بدرێت، سەیرکە گاستۆن باشلار لەکتێبێکیدا باس لەو مێشوولەیە دەکات کە دەچێت خۆی دەنووسێنێت بە شووشەی چرایەکەوە، دەڵێت مێشوولەکە دەزانێت جەستەی بەر چراکە بکەوێت دەسوتێت ونامێنێت، بەلام ھەست دەکات ڕوناکی چراکە لە ژیانی ئەو گرنگترەو جۆرێک لە نەمریی پێ دەبەخشێت، ئەو گفتوگۆیە بۆ من ڕێک ئاوایە، زۆربەی ئەوانەی وامدەزانین ھاوڕێمن نەک لە دەستمدان، بەڵکو کەوتنە تۆمەت و حیکایەت و سڕینەوەم وەک مر□ق، د□ی ئاخر دڵخۆشم ھەندێک لەوانە لەخۆیان ناپرسن بۆچی توڕە بوونە چونکە قسەم لەسەر ئات□□ کردووە، ئێ خۆ باوکی شەرعیتان نیە، گرۆتۆڤسکیم پۆلین کردووە، دەی خۆ کفرم بەئاینەکەتان نەکردووە، ئێوە ئەوتان لەمن بۆ گرنگترە؟ نا وا نیە بەلام سێ ناوتان لەبەر کردووە بەدوای ئەو سێ ناوە نازانن باسی چی بکەن، چونکە مەعریفەی زانراوتان دەکوژرێت و دەبێت سەر لەنوێ بەدوای کتێب بگەڕێن، جا ھەیە بەقەد شانۆکاری کورد دوژمنی کتێب بێت، باسی ئەوە ناکەم کە لەماڵەکاندا ھەتانە، باسی کتێب دەکەم وەک خوێندنەوە، باسی ئەوەی نیو سەدەی دوایی شانۆ لەدنیادا چی بوو، لەکوێوە ئێمە وەستاوین، ئەو پەنجا سالەی ڕابردوو بۆچی وونە لەشانۆی ئێمەدا؟ شانۆ لەپەنجا سالی کۆتایی چی کردووە؟ ئەو پرسیارانە بوون منیان ھێنایە گۆ، گەر نەتوانیت حەقەقەت بشاریتەوە، دەکرێت وەک دکتۆر ستۆکمانی دوژمنی گەل کەس ل□گ□□□ت نەبێت، بەڵام خۆت بەتەنیا حەقیقەت ببینیت، بۆ من حەقیقەت لابردنی دەمامکی گوماناویە، ئاشکراکردنی درۆیە، جیاکردنەوەی دزبوونە لە شانۆ لابردنی وەھمە، دەبێت درۆ و خەیاڵ تێکەڵی یەکتر نەکرێت، کاتێک مر□ق د□ی دەشکێت، بریندار دەبێت، بەڵام من بریندار نەبووم، چونکە دڵم نەشکا، بەڵکو دەمامکی سەر زۆرینەم لا برد، چونکە خۆشم ویستن و نەمویست ھەموو ژیانیان لەناو وەھم و درۆدا بمێننەوە، ڕەنگە ئەو گفتوگۆیە دواھەمین پڕۆژەی نووسینی من بێت بە کوردیی لەبارەی شانۆوە، بەڵام ھیچ کتێبێکم ھێندە ڕاستگۆیانە نەنووسیوە، ھێندە پڕ لە زانیاری و دڵنیایی قسەم تیای نەکردووە، بۆیە لەھەموو کتێبەکانیترم لە لا خۆشەویسترە.

لە ئاهەنگی بیست ساڵەی زێواندا.. سەباح ڕەنجدەر

هەموو دەم حەزم کردووە. خەونی ئەو داهێنەرانە ببینم، کە خۆشمویستوون. داهێنان پێوەندی نێوان داهێنەر و خوێنەر دەپارێزێت.
هەوڵدەدەم شاعیری داهاتوو بم، لە مەودایەکی دووردا. وەك مرۆڤێکی ڕۆحی بیربکەمەوە، وەك شاعیرێکی ساکار و زەینیش بنووسم.
ئەگەر شاعیر ڕاستگۆ بوو، بێ هیچ گومانێك خوێنەریش زۆر بە ئاسایی هەست بەو ڕاستگۆیییەی دەکات و پێی خۆشحاڵ دەبێت. شیعری پاراو و بێگەردیش وەك مەسیح لە دایکێکی پاکیزە لە دایك دەبێت. لەو ئەزموونەی خۆمدا، کە لە تەنیشت مەرگەوە ژیاوە، کەم و زۆر گەشەی کردووە، هەوڵم داوە ئەو جۆرە شیعرە بەرهەم بهێنم، کە لە دایکێکی پاکیزە لە دایك بووبێت، ئەگەر نەشمتوانیبێت بەرهەمی بهێنم، تێ کۆشاوم لێی نزیك ببمەوە. وەك ڕۆشنبوونەوەیەکی گیانی پێوەی خەریکبم.
دوای ئەوەی بیست ساڵ بە سەر چاپکردنی یەکەمین کتێبم: زێوان-دا تێ پەڕی، بیرم بۆ ئەوە جووڵا، وەك نیمچە ئەزموونێك چەند دێڕێکی لە بارەوە تۆمار بکەم، یان ئەو هەرێمەی ئەو دەقەم تێیدا حەواندووەتەوە. جارێکی دیکە بچمەوە ناوی و مەودا و ئاکارەکانی بپێومەوە، کە لەدایکبوونی بۆچوونمن.
لەو دەقەدا هەوڵم داوە بگەڕێمەوە بۆ کرۆك و ناوکی گیانی منداڵی. بە تاسە و پەرۆشییەکی تایبەتەوە لە زەیندا سەردانی شوێنی منداڵییم بکەمەوە. ئەو شوێنەی شیعر تێیدا پاراو و بێگەردە، خولیایەکی بەهێزە بۆ پاراو و بێگەردبوون، پاراو و بێگەردبوون جگە لە واتای سەربەخۆ. واتای زەینییشی هەیە، مەداری ئەفسوونی وشە و زمانە.
بەهرە و سرووشم لە سروشتی پاکیزە و نەژاکاوەوە وەردەگرت، وەك سەرچاوەیەکی بە پیت و یارمەتیدەر بۆ خەمڵاندنی بیرکردنەوەم، لێی نزیك دەبوومەوە.
لە هەیکەلی ئەم دەقەدا، هەموو چەشنە ئەدەبییەکان کە کراونەتەوە، پێوەندییان ڕوون و بە ناویەکدا چووە و لە هاتووچووندان، بەڵام بە پلەی یەکەم شێواز و چەمك و ڕامانی سەرەکیی خۆی وەك: (ڕۆمانە شیعر) دەردەخات.
لە تەمەنی نۆزدە ساڵیدا یەکەم هەناسەی بە سییەکانمدا گێڕا، ڕژایە ئاسەی هەستەکانمەوە. پێویست بوو هەڵەی بگرمەوە، لە بیست و دوو ساڵیدا بەرهەم هات و تەواو گەڵاڵە بوو. وەك پرۆژەیەکی

ئاراستەکراو، خۆدامەزراندن بیرم لەوە نەکردبووەوە درێژە بە نووسینی دەقەکەی لەم جۆرە دوور و درێژ و تاکدەنگی و خۆمئامێز بدەم، هەرچەند دەمنووسی پارچەکانم بە یەك دەگرتن هەمووی یەك کەشوهەوا بوون و دەچوونە هەمان دۆخی خۆمئامێزی نووسینەوە. وەك ژوورێکی ئاوێنەیی لە هەموو لایەکەوە خەمی ڕووبەڕوو کردمەوە. هەموو گەردوونی نقووومی خۆی کردبوو، لە دەوە لەم ڕووبەڕووبوونەوەیەم پرسی و بە دوایدا گەڕام، بە ئەوەی لە سەرگەرمیی گەڕاندا دووبارە خۆم بە بوون بناسێنمەوە. بڕیاری دیکە بە چۆنیەتیی ژیان بدەم، هەموو لك و پەلەکانیش بە ژیانەوە گرێ بدەمەوە و لای مەرگ ڕای بگرم، چونکە نوێبەخش هەمیشە بە خۆناساندنەوەی دووبارە ئاشق دەبێتەوە، پێویستییەکانی ئەشق وەك ئاگرێکی ئەفسووناوی لە ناوەوە گەرمی دادەهێنە بۆ گەڕان و پێبردن بە ئاڵۆزییەکان و دۆزینەوەی هەڵ و دۆخی نووسین. سەرەتا سێ ناونیشان بۆ خۆیانەوە خەریکیان کردبووم.

یەکەم: منداڵی بەرزەخییەکان.

دووەم: زەوان.

سێیەم: گەڕان لە ئاکاری مەرگدا.

بە درێژاییی ماوەی نووسین نیگەرانییەکیشم لەگەڵدا بوو بۆ هەڵبژاردنی ناونیشان، دواتر لە هەڵبژاردنی زەوان-دا هەموو شتێك بە ئاستی خۆی گەیشت.

لەم دەقەدا، گشتەکەی یەکگرتوو هەیە. لە دوای ئەو ئەزموونە ئەم گشتە یەکگرتووە لە ئەزموونی مندا بەرەو کزی و نەمان دەچێت. (ڕەگەزی کتوپڕی) زاڵ دەبێت، ڕایەڵ و تانوپۆی شێوازی لەمەوبەدوام دەچنێت، هەروەها ویستوومە و هەوڵم داوە بە دەنگێکی نەرم و وزە و توانای دەخگەڕین، لیریکییەت بکوژم هەموو شیعرێکی لیریکی جۆرێك ژیاننامەیە، یان تاڕادەیەکی زۆر یاننامەییە.

خاڵی جێگیرکردنی ڕەگەزی کتوپڕی و دیاریکردنی سنوورەکانی و بەکارهێنانی بە شێوەیەکی دیار لە شیعری هاوچەرخی کوردیدا، تایبەتە بە ئەزموونی من. بەهەرەزادە و دەستمایە و (ڕووبەری بینرا)ی منە. تێیدا وزەیەکم بە دەست هێناوە، کە وەرگر دووچاری جۆرێك ئا و نا و دڵەڕاوکە و خۆخواردنەوە دەبێت. سەرەڕای ئەم خۆدەستنیشانکردنە لەم شێوازەدا زیاتر هەست بە پڕۆژەی ناخ و ئێستێتیکای شیعری پاراو و بەگەرد دەکەم، دەشزانم دەبێ باجی خوێنەری یەکئاست و ڕەخنەگری بە گوتاری ڕەخنەیی و ناخ چەپێڵ و حەربای ئەدەبی بدەم. [illegible]ك ئەو چوارساڵەی بەو ڕۆمانە شیعرەوە خەریك

بووم، هەڵاتووی سەربازی بووم. ژیانم لەناو خانوویەکی ڕووەو هەتاوی دوو ژووری، کە بنمیچەکەی دارەڕێ و قامیشبەند بوو، بە سەر دەبرد. ئەو دارەڕێیە و قامیشبەندەم هەمیشە وەك دارستانێکی سەوزی پڕ بەروبووم و پشت و پەنا خەیاڵ دەکرد، بیرم لە قۆناغی سەوزییی دار و قامیشەکان دەکردەوە. حەوشەیەك، کە باخچەیەکی دەگیرم تێیدا دامەزراندبوو، لاولاوە بە سەر دیواری حەوشەدا بەرز بووبووەوە، نێوانی دیوار و لاولاوەکە داڵانێکی دروست کردبوو، بە دەفراوانییەوە جێگامی تێدا دەبووەوە، شوێنێکی هێمن و لەبار و بەهرەبەخش بوو، بۆ نووسین و خوێندنەوە. بە وریاییشەوە سوودم لە کاتی خۆم وەردەگرت.
هەوڵی نووسین ورەی بەرز دەکردمەوە، هەستێکی سەیری لەگەڵ خۆیدا دەهێنا، زیاتر ئەزموونی ژیان و هاواری خود بوو، لەوەی ئەزموونی کتێب و زانیاری و فێربوون بێت، واتە: هەستی بوونمە لە ناو ژیانی واقیعدا و لە ناوی دەجەنگام، کە شکۆمەندترین جەنگە. ئەم ژیانە نیمچە داخراوە لەو ماوەیەدا گیانێکی چالاك و سەرڕێژ لە هەوڵدانی بۆ نووسین لە تەواوی هەستەکانم ڕسکاندبوو، زۆر لە مردن و تارماییی مردن دەترسام، دەم بە تەقەی دەرگایەك دادەخورپا، کەچی بەردەوام لە باری شیعریدا ئەم ترسە پێچەوانە دەبووەوە. بیرکردنەوە لە خۆکوشتن لە دەقەکەدا زاڵ دەبوو، بە وریاییەوە چاودێریی سروشت و پەیوەندییەکانیم دەکرد. میوە و گوڵی وەرزەکانم پێیدا دەکرد. لەیان ورد دەبوومەوە، هەستم بە ئاسوودەیی و پشتیوانی دەکرد. دەم نەدەهات میوەکان بخۆم، کە ڕەنگیشیان دەگۆڕا، بۆن لێی دەدان. هەست و ترسی مردن زیاتر لە لام مەترسیدار و قووڵتر دەبووەوە.
ئەو بار و دۆخ و دەوروبەرە هەناسەی توند گرتبووم، بەڵام هەوەم دەدا بارودۆخە بوونییەکە ڕایەڵ و تانوپۆی تەواوی دەقەکە نەچنێت و داگیری نەکات، بگرە سوودی لە وەربگرم بۆ دروستکردنی کەشێکی هەستی و هەستکردن بە هاوشێوەیی سروشت و زمان. لە پێناوی ئەوەی تا شیعر بە شیعری بمێنێتەوە، کەمێك دووربکەوتەوە لەو بینرانەی، کە دەبنە مایەی خرۆشانی کاتی.

لەو سەروبەندەدا چوار کۆشیعری، چوار شاعیری ناوداری حەفتاکان:
1 _ (ڕووبار)ی شێرکۆ بێکەس، 2 _ (سروودی هەژاران)ی لەتیف هەڵمەت، 3 _ (سووتان لە بەردباراندا)ی ڕەفیق سابیر، 4 _ (سەمفۆنیای وەنەوشە)ی دڵشاد مەریوانیم خوێندنەوە، بە شێوەیەك شیعریان ملکەچی واقیع کردبوو، ڕۆڵی بیرکردنەوەی خوێنەریان تێدا کوشتبوو. لە کاتێکدا شیعر ملکەچی ئەو پێویستییانە نییە، کە کاری هونەری و شیعریبوون و زمان و ترپە و ئاواز دەیخوازن. واقیعیان لە دۆخی

خۆیدا هەڵشتبووەوە، ڕانەکێشابووە ناو چوارچێوەی شیعریبوونەوە. شیعرێك واقیع لەناو خۆی بەرجەستە بکات. زیاتر دیکۆمێنتێکە، شیعر نییە. شیعری پاراو و بێگەرد بنیادێکی زمانیی و هەستی و زەینی لەناو خۆی بەرجەستە دەکات.

شیعر پێش ئەوەی واقیع دروستی بکات، یان یارمەتیدەری بێت بۆ دروستبوون، کێشێکی هەستی و بنیادێکی زمانییە.

تا ڕادەیەك ئەدەبی واقیعییان لە بەردە و چاوم، سیما و سایە گران کرد. لەوەش دڵنیا بووم لە ئەدەبی واقیعیدا شاکاری نایاب هەیە. هەموو توخمەکانی شیعریبوونی تێدا بەجێ هێنراوە. بە شانازیی داهێنان گەیشتوون، بەڵام ئەم شاعیرانەی خۆمان نەیانتوانیبوو واقیع بە دەوری خۆیاندا بخولێننەوە. بگرە ئەوان سست و تەمبەڵانە بە دەوری واقیعدا خولابوونەوە، لە ئەنجامی ئەو خاڵەدا هەستێکی سەیری بەراوردکارانەم لا دروست بووبوو.

شیعری پاراو و بێگەرد ئەو فۆرمە هەڵدەبژێرێ، کە لە زەیندا بنیادێکی دەنگییە و تێیدا بەرجەستە دەبێت. دەنگەکەش لە ڕێگای بەرجەستەکردنەوە وەك بەهای دەنگیی دەردەکەوێت.

لەم دەقەدا نەگەیشتم بە تەواوی ئارەزووەکانم، ئەگەر بگەیشتمایە بە تەواوی ئارەزووەکانم درێژەم بە نووسین نەدەدا و لە هەوڵدان دەکەوتم. هونەرە جوانەکان دەربڕین لە تەواوی پێویستە گیانییەکانی مرۆڤی هەستپەروەر دەکات. زمان و بیر و خەون و سۆزش تێیدا فۆرم وەردەگرن. ئاستەکانی فۆرم وەرگرتنییش لە شێوازدا هاوسەنگییان دەوێت. ورووژان و نامۆییەکی بکوژ لە ناخمدا دەستی پێ کردبوو، مەرج نییە تەنیا ئەو شاعیرانەی لە دەرەوەی سنووری وڵات دەژین تاراوگەکراوبن، نامۆبوون لەو بارەدایە، کە شاعیر تێیدا هەڵسوکەوت دەکات. پەیوەندیی بەو هەلومەرجەوەیە، کە چۆن هەستەکانی دەکاتە بابەتی شیعری پاراو و بێگەرد و کانگای باڵا.

پێم وایە پێویستە بەو پێناسەیەدا بچینەوە، کە نامۆبوون تەنیا لە دەرەوەی سنوورەوە بێت. من لە ناو وڵات و کەسوکار و ماڵەکەی خۆمدا ئەو دەقەم بەرهەم هێناوە. کەچی نامۆبوون تەواو ڕایەڵ و تانوپۆی چنیوە، بە ئەزموونی تاراوگەکراو و نامۆبوون و نامۆیی داهێنەرانە تێ دەپەڕیم. نائارامییەکانی دنیا سەرنجیان بەرەو لای خۆیان ڕاکێشام و بەسەر خەیاڵمدا زاڵ بوون، ڕەچاوی گۆڕانی بار و دۆخەکەیشم دەکرد. ئەم دەقە دەقێکی مۆنۆدرامییە، سروشتێکی زەینی و گیانیی هەیە. بە شێوازی مۆنۆلۆگی ناوەوە بەرهەم هاتووە. پێش ئەوەی لە لاپەڕەی دەفتەردا نووسرا بێت، لە ناخمدا نووسرابوو، بە پەتاو و هاوارەوە دەهاتە دەرەوە. وەك منداڵێك، کە سووڕی گەشەی خۆی تەواو کردبێت. بە ئاسایی و جەستە و گیانێکی تەواوەوە لە دایك

بێت. خودا چارەنووسی: (ئاو، خۆڵ، ئاگر، با، خەون، شیعر)ی لا ڕوون بوون، بۆیە منی وا گیرۆدە کردوون. لە ئەزموونی مندا، شیعر وەك سەمەندەر لە خۆڵەمێشی سووتانی خۆمدا لە دایك دەبێت و گیانەکی خەمگینی دەتە بەر.

بۆ ئەوەی شاعیر بە شیعریبوون بگات، پێویستە بە نامۆییدا گوزەر بکات، یان لە نامۆییدا بژیێت. چونکە بەشێك لە بوونی شیعر لە جەستەی نامۆییدا دەمێنێتەوە، دەبێتە ئەفسوون و ڕاز و ڕاهێنانی زمان. ئەفسوون و ڕاز و ڕاهێنانی زمانیش شیعریبوون و پێکهاتەکانی تێدا گەشە دەکات و دەدۆزرێتەوە. هەست بە نامۆییکردن لە باری دەروونی و کەسایەتیی داهێنەردا بەرجەستە دەبێت، چرکەی هەژان و بەرزبوونەوەی ناخ دەیدۆزێتەوە. لە هەموو سەردەمە دەدەنگ و نالەبارەکاندا شیعر ڕۆڵی جوانیبەخشیی خۆی وازی کردووە. کرۆك و ناوکی شیعریبوونی نەدۆڕاندووە. شیعر هەقیقەتی جوانییە و ورەمان بەرز دەکاتەوە، نابێتە سیمایەکی دیار لە سیما گشتییەکانی کۆمەڵگا و مرۆڤایەتی. ڕوونتر، شیعر دەربڕین نییە لە بوونی کۆمەڵگا و مرۆڤایەتی، دەربڕینە لە بوونی جوانییەکانی کۆمەڵگا و مرۆڤایەتی و گەردوون.

شیعرم نەکردووە بە ئامرازی مەبەستە سیاسییەکان، یان دەربڕی سۆزی سیاسی، بەڵام باوەڕ و بیری سیاسیم ڕاکێشاوەتە ناو مەبەستە شیعرییەکانم. بەهای شیعری لە ئەفسوونی زماندایە، نەك لە مانا و مەبەست، بەڵام چێژ لە ئاستداریی زمان و مانا و مەبەستدا دروست دەبێت.

شیعر لە بواری خۆیدا دەتوانێت هونەری شێوەکاری و فۆتۆگراف و گۆرانی و درامای شانۆیی و مۆسیقا و تەلارسازی و هونەری دیکەش وازی بکات، هەروەها هونەری دیکەش دەتوانن بەشداری لەوەدا بکەن، شیعر وەربگێڕن بۆ زمانی خۆیان. شیعر لە هەندێ باردا دەبێتە باوکی هونەرەکان، لە هەندێ باری دیکەشدا دەبێتە کوڕ و کوڕەزا.

ڕێکەوت هەیە شیعر دەربڕین لە بارێکی سایکۆلۆژی دیاریکراو دەکات. تەنیا هێزی ویژدان پەیی پێ دەبات. وەك چۆن هەندێك جاران مووچڕکێك بە گیان و لەشدا دێت، دەربڕین لە بارێك دەکات، پاش ماوەیەکی کورت بێ هیچ هەوڵ و شێوە و ئاکارێك ناتوانیت بگەڕێیتەوە سەر هەمان باری مووچڕکەکە. مووچڕکیش زادەی بار و چرکە جوانەکان و ویژدانی مرۆڤە لە هەست پێکردنە زۆر تایبەتییەکاندا، کە لە نووسینیشدا دادەمام و نەمدەتوانی بەردەوام بم، لە سەر کاغەزەکانی بەردەستم وێنەم دەکێشا، وێنەی ئێجگار سەرەتایی: شاخ و داخ، ئاسمانی بێ هەور، مرۆڤ، چرا، چەتری هەڵدراو لە بەر باران، سەبەتەی مام زۆراب، ئەسپ و تاژی، جووچکە و مریشکی دانەوێڵە بە ڕژاوی حەوشە،

ژنی بە دیارەوە وەستاو، کاتژمێری گەورەی دیوار، تهختهڕهش، پیکاب…
تاد، کە دەقەکە بە شێوەیەکی گشتی لام تەواو بوو، بۆ دواجار پێیدا
چوومەوە و دڵنیا بووم، دوا توانا و هەست و درەوشانەوەم
ڕژاندووتە ناویەوە. بیرم لە خۆئامادەکردن کردەوە بۆ چاپکردنی،
ئەو کێشە و گیروگرفتانەی بە هۆیەوە ڕووبەڕووم دەبنەوە. پێش ئەوەی
بۆ دەزگای چاودێریی بنێرم پیشانی: (نەژاد عەزیز سورمێ)م دا.
تەواو بڕوام بە شاعیریەتی ههبوو، لە لاپەڕەی یەکەمدا ئەم بۆچوونەی
یاداشت کردبوو: (زێوان ژانێکی پڕ بەهرەی تێدا بە کار هاتووە،
چاپکردنی سەرەتای شاعیریەتییهکی باشت بۆ دەستنیشان دەکات.)
بۆچوونەکەی هاندەر و پاڵپشتێکی گیانی بوو بۆ من. سووری کردم کۆڵ
نەدەم، ئەو سەرەتایە دەستنیشان بکەم.
ناردم بۆ دەزگای چاودێری، دەشمزانی پەیبردن بە تازەیی ئەم
شێوازە شیعری□ دوور لە بگرە و بەردە و قووڵبوونەوە، گوتوبێژی لە
دڵەوەی دەوێ، ئەوجا بڕیار لەسەردان.
دەزگای چاودێریش سێ جار ڕەتی کردەوە. بڕواشم بەوە هەیە. هێزی
دەروونیش یارمەتیی ئەوەی دام، ئەگەر جاری یەکەم سەر نەکەوتم:
جاری دووەم و سێیەم و چوارەم… تاد، هەیە. منیش سوور بووم و کۆڵم
نەدەدا. ل□ بەرئەوەی دەمزانی کارم لە شێواز و زمانێك کردووە
قبووڵکردنی بێ گۆنگەر و گێچەڵ نییە. ئەو ڕۆژەی نائومێدیان دەکردم
و مۆری ڕەتکردنەوەیان لێ دەدا. دوای ما□ی□کی کورت دووبارە
ئامادەم دەکردەوە، دەمناردەوە. بەهانەی ڕەتکردنەوەکانیشیان هیچ
پێوەندی بە هونەر و ئاستی شیعریبوون و زمانەوە نەبوو. لە سەر
بنیاد و بنەما دۆخگۆڕ و بنەڕەتییەکان بمانوەستێنێت و پێگە و
پێکهاتەکانمان نیشان بدات. ئەوەی زۆر جێگای گومان و سەرنجیشە،
دەقەکە شتێکی ڕوواوڕووی دژی ئایین و سیاسەت و شێوازی حوکمڕانی
تێدا نەبوو.
بە هەرحاڵ، بۆچوونی شارەزای یەکەم جۆرێك بناغە و بنەمای تێدایە،
کە تەمەنی بۆ داهێنان بە گرنگ و پێوەر زانیوە. وەك بۆچوون و
جۆرێك لە بیرکردنەوە ڕێزی لێ دەنێم، بەڵام بۆچوونی شارەزای دووەم
و سێیەم دژایەتییەکی بێ بنەما و ڕووتن، ئەقڵی ڕاڤەکارانە نین.
جۆرێك سووك تەماشاکردنی ئەدەب و سووکایەتی پێکردنیشە. هیچی تێ
ناچێت بڵێی بەرد باری و کێڵگە و سروشتی سەوز و پاراو کرد، یان
بەردبارین سوودمەندە بۆ مرۆڤایەتی، بەڵام کاری پرۆگرامی ڕەخنەگر
ئەوەیە سەوزبوونەکە وەربگێڕێ بۆ باری واقیعی بەرد بارینەکە. ئەو
کات پەی بە نهێنیی هێزی داهێنەرانەی شاعیر بردووە. بیر و هونەری
شاعیری بۆ وەرگر وەرگێڕاوە. بۆ جاری چوارەم مۆڵەتی پێدرا. کە
دانە مۆڵەت پێدراوەکەم پێگەیشتەوە، ئەو شەوە یەکەم شەوە لە ژیانی

خەمدا تێیدا نەنووستبم تا بەیانی. لە بارێکی شاگەشکەیدا ژیام. وام دەزانی ژیان هەمووی لە ناو ئەو دەفتەرەدایە، کە پاش ماوەیەکی دی دەبێتە کتێب. پەلەم بوو، بەڵام منیش هەم. ڕووبەڕووی خودی خۆم بووبوومەوە. شیعرم بۆ ئەوە نەبوو بە هۆیەوە جیهان بناسم. بۆ ئەوەم بوو، چیرۆکێك دروست بکەم بۆ گێڕانەوە.
ئەو سێ بۆچوونەی، کە پێی تلاومەتەوە و ئەو بۆچوونەی، کە پێیشی شاگەشکە بووم. وەك خۆیان تۆماریان دەکەم.
بۆچوونەکانم لە فەرمانبەرێکی هەمان دەزگا بە ناوی: (سەرگوڵ تەیموور محەمەد ئەمین)، دەست کەوت. لە یەکەم بینیندا ئاشنایەتییەکی جێگای بڕوا لە نێوانماندا پەیدا بوو، لەو ڕۆژە ڕەش و تاریکەدا ئەم کارە پڕ مەترسییەی بۆ کردم.

یەکەم: (ئەم شاعیرە نەناسراو و لاوە، کەچی چەکامەیەکی درێژی نووسیوە، چەکامەی لەم شێوەیە پێویستی بە ئەزموونی دوور و درێژ و دەوڵەمەندە. ئەمە تازە لە سەرەتای ڕێگادایە. چاپکردنی دوا بخرێت سوود بە بەهرە و دواڕۆژی شاعیر دەگەیەنێت.)
محەمەدی مەلا کەریم

دووەم: (ڕەشبینییەکی لە ڕادەبەدەر گەمارۆی ئەم لاوەی داوە، ئەگەر لاوی ئەم وڵاتە بەم شێوەیە دووچاری ڕەشبینی و گێژەن بووبن ئەوە کارەساتە، ئەم جۆرە دەربڕینەش یاخیبوونیانە لە دەسەڵات و واقیع. دواتریش زۆر ئاڵۆز و تەم و مژاوییە. هیچ جۆرە کێشێکی تێدا نییە. شیعری سەربەست کێشی تایبەتی هەیە. نە پەخشانی هونەرییە، نە شیعری سەربەستە. هانی ئەم جۆرە نووسینانە نەدرێت.)
مەجید نەدیم

سێیەم: (ئەمە شیعرێکی ئاڵۆزە، کۆمەڵێك وێنەی لاوەکە، کە هەشتا لە شیعردا خۆی نەدۆزیوەتەوە. ئەم شاعیرە یەکێکە لەو شانەیەی دەیانەوێ دوای (ڕوانگە) وەك بزووتنەوەیەکی شیعری خۆیان بناسێنن. (مەحموود زامدار) ڕابەرایەتی و پڕوپاگەندەی گەورەکردنیان بۆ دەکات، ناوی لێ ناون (پێشڕەو - تەلیعی). ڕەگی ئەم شانەیە لە ناو کۆمەڵگای کوردەوارییەوە نەهاتووە. پەیڕەوی ئەدەبی ئەوروپی دەکەن. ڕەوا نییە ڕێگا بە ئەوانە خۆش بکرێت ئەم ئاژاوەیە بنێنەوە، بیهێننە ناو ئەدەبی کوردی.)
محەمەد بەدری
چوارەم: زەوان ئەزموونی لاوەکە، بەڵام هەڵکەوتووە، هونەر و داهێنانی تێدایە. هەوڵ و شێوازێکی ڕەسەن و خۆماڵییە بەرەو نوێخوازی، پشتیوانی لێکردنی بۆ چاپکردن پێویستە. دوای ئەوەی ئەو

شوێنانەی ئاماژەم بۆ کردووە لا برێت تین و تاوەکی بۆ جۆش بۆ شیعرەکە دەبەخشێت، لە ئەگەر و گومانیش دای دەماڵێت).
مەحموود زامدار

لەو بگرە و بەردەیەی ڕێتکردنەوە و ڕێ پێدانی کتێبەکەمدا ڕۆژنامەنووس: (مەحموود زامدار) هەستی بە باری دەروونی و نیگەرانیی من کردبوو، کە لە ناخەوە زۆر کەسەربارم، چاوپێکەوتنێکی تێر و تەسەلی لەگەڵدا ساز دام، له ژماره (907_ 908) ی ڕۆژنامەی: (هاوکاری _ 17/9/1987 _24/9/1987)، به ناونیشانی: (مژدەیەکی تر). بۆ دوو ئەڵقە بەناوی کردەوە. بە وردی بۆچوون و دەردە دڵەکانی خۆم دەربڕیبوو، تا ڕادەیەك لە خۆڕازیبوونێکی هەرزەکارانەشی تێدا بوو، بەڵام بۆچوونەکانم لەو ئاستەدا خۆیان دەکردەوە، کە کتێبەکەم دەیویست پێشکەشی بکات، یان ئەو هیوا و بەرزویستییانە بوون، کە هەمبوون، بەڵام نەمهێنابوونە دی. سەرەتا نووسین یەك وشە بووە. دواتر ئەم وشەیە بە ناو ژیاندا درێژ بووەتەوە، بووەتە سەرچاوەی بەهرە و سرووش. ئەم دەقەی منیش سەرچاوە و بەهرە و سرووشی لە یەك وشەوە وەردەگرێت. حوزەیرانی 1988 وەك کتێبێك لە 88 لاپەڕەدا چاپم کرد، هەموو دڵخۆشییەکانم هاتنە دی.
هەموو دەم حەزم کردووە. خەونی ئەو داهێنەرانە ببینم، کە خۆشمویستوون. داهێنان پێوەندی نێوان داهێنەر و خوێنەر دەپارێزێت.

قۆناغی هەشتاکان قۆناغێکی یەکلاکەرەوە بوو، بۆ چارەنووسی شیعری کوردی و خەیاڵی کوردیی گەیاندە ئاستی پەی پێبردن بە: پاکیزەیی و بێگەردیی شیعر، هەروەها شیعری لە باری هەڵچوون و توندوتیژی خستنەوەدا، گواستەوە باری خامۆشی و تێڕامان و شۆڕبوونەوە بۆ ناخ و ڕوونبوونەوەی دیدگا. گرانایی پێکهاتەی هونەریشیان بردەوە سەر دەنگ و دیمەن و وێنە. لانی کەم کەشێکی جیاکاریی هێنایە گۆڕێ. ئەم گواستنەوەیە چ لە لایەنی دەسەڵاتەوە، چ لە لای ئەو شاعیر و نووسەرانەی هەستیان دەکرد کەشێکی جیاکارتر هاتووەتە پێشەوە، خەریکە خۆی زاڵ دەکات، دەبێتە ڕووداو و دیاردە. ئەو جیاکارییەیان پێ قبووڵ نەدەکرا، دەسەڵاتیش دوور و نزیك بە دژی ئەو بزووتنەوەیە بە کاری دەهێنان.
هەوڵم داوە جیهانی خەون و جیهانی هەقیقەت و جیهانی فەنتازیا و جیهانی ئێستێتیکا… تاد، لە ڕێی ڕێکخستنی مانای بژارکراو و بەکارهێنان و هەڵبژاردنی زمانەوە دروست بکەم.
دەقی زێوان ئەزموونێکی وێنەخوازی و زمانگەراییە، تا ناوەرۆکخواز. پێش چاپکردنی، دەزگای چاودێری چڕنووکی لە خوێن و

گۆشتی وەشاندووە، دوای چاپکردنیش کۆمەڵێکی دیکە چڕنووکەکەیان توندتر گوشی و قوڕیان بۆ شێلام. ئەو بۆچوون و دژایەتیکردنانەم هیچ بە لاوە گرنگ نەبوون، ئەوەی گرنگ بوو، چۆن پرۆژە شیعرییەکانم بگەیەنمە ناوچە بەرزەکانی شیعریبوون. وەڵامیشم بۆ بیانووپێگران و کار لێنەهاتووان، تەنیا بزەیەکی سامناك بوو، بۆ لەمەوبەدواش هەر هەمان بزەی سامناکم دەمێنێتەوە، چونکە دڵنیام خەڵکی بێ بەهرە و ناداهێنەر و حەربای ئەدەبی و قۆپیەچی و کلۆر و ناوەجاغ و هەرزەوەڕ و گای بنە و ئاگری بن کا و داردەستی ئەم و ئەو و گەدەوگودە… تاد، سەرقاڵی کاری لەم جۆرە دەبن. لەم ڕووەیشەوە ڕووبەڕووی نووسەری بە بەهرە و داهێنەر نابمەوە، خەیاڵی شیعری خۆم بە کار دەبەم، لە ناوچەوانی شیعری کوردی دەنووسم: نوێبەخشی.
دروود و سوپاس: بۆ حیکمەتی دەق و ترپەی لێدانی دڵم، کە ئاگرێکی ئەفسانەییە، بەردەوام هێزی گیانی و گەشەم دەداتێ. سەرکۆنەشی کردم و گوتی: ئەگەر گەنجینەی گیانت بەتاڵ بوو، نەتتوانی لە خۆ بەپیتکردن و پەرەپێدان بەردەوام بیت، تەرمی خۆت زوو لە بن بارستێکی خۆڵدا بشارەوە. ئاگاداریش بە شیعری پاراو و بێگەرد بە دەستی گڵاو ناگیرێت. گەورەم ئەی شیعری پاراو و بێگەرد تا مردن سەرلەڕێ و گوێڕایەڵی تۆم، لە بەردەم ئاستانە و بەرزاییی□ پیرۆزەکانت دەوەستم، پێداگری و سەرکێشی دەکەم.
هەموو دەم حەزم کردووە. خەونی ئەو داهێنەرانە ببینم، کە خۆشمویستوون. داهێنان پێوەندی نێوان داهێنەر و خوێنەر دەپارێزێت.

حوزەیرانی 2008 هەولێر

عێراقی دوای کشانەوەی هیزەکانی ئەمریکا!.. عوسمانی حاجی مارف

پێشتر پێشبینی ئەوە دەکرا بە ڕۆیشتنی هێزەکانی ئەمەریکا لە عێراق، دەتوانێت بوارێکی زیاتر بە ئێران بدات بۆ چەسپاندنی نفوزی خۆی لە عێراقدا، بەتایبەتی بە لەبەرچاوگرتنی ئەو کاریگەریە سیاسی و ئەمنیە بەرفراوانەی کە هێزە میلیشیاکانی سەر بە ئێران بەکاریان

هەناوە، بەڵام ئەو پرسیارە دەکرێت لە دۆخی ئێستای ئێران، ئایا ئێران ئەو بوارەی بۆ دەڕەخسێت؟.
لایەنەکانی سەر بە ئێران، هەوڵدەدەن کەڵک لە کشانەوەکە وەربگرن، بە بەدەستهێنانی کاریگەری زیاتر لەوانە، بڕیاردانی ئەمنی، سیاسی، دەخالەتی ڕاستەوخۆیان لە دەسەڵاتی سیاسیدا، وە تاران خۆی ئەو کشانەوەیە بە هەنگاوێک دەبینێت، بەرەو ئامانجە فراوانترەکەی کە دوورخستنەوەی هێزەکانی ئەمریکایە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، هەر بۆیە ئێران پێشوازی لە کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق دەکات و پشتیوانی دەکات.
هێزەکانی باڵادەست لە شیعەکانی عێراق دەیانەوێت سەروەری تەواویان هەبێت، بەڵام لە هەمانکاتدا هەندێکیان نیگەرانی خۆیان دەردەبڕن سەبارەت بە ئەگەری سەرهەڵدانی بۆشایی ئەمنی دوای ڕۆیشتنی ئەمریکا، لە ماوەی ساڵانی ڕابردوودا هێزەکانی عێراق پشتیان بە تواناکانی هاوپەیمانی بەستووە لە بوارەکانی وەک هەواڵگری، پاڵپشتی لۆجستی، چاودێری و سیخوڕی. ئایا “داعش” لە ئێستادا دەتوانێت ئەو بۆشاییە بقۆزێتەوە؟ بەرپرسانی ئەمنی عێراقی و بەتایبەتی هێزە کوردییەکان ئەو ترسە ڕادەگەیەنن کە ئەگەری ئەوە هەیە داعش هەر لاوازییەک بقۆزێتەوە کە لەدوای کۆتاییهاتنی بوونی سەربازی هاوپەیمانان سەرهەڵدەدات، لەلایەکی تریشەوە زۆربەی لایەنە شیعەکان کشانەوەی ئەمریکا بە سەرکەوتنێکی مێژوویی بۆ کوتلە چەکدارەکانی هاوپەیمانان لەگەڵ ئێران وەسف دەکەن.
لە هەمانکاتدا لە نێو هێزە کوردییەکاندا، بارزانی زیاتر لە هەموو لایەک نیگەرانترە لەو دۆخە و بەفەرمی مەترسی خۆی ڕاگەیاندووە؛ نەبوونی پاڵپشتی ئەمریکا لە بواری هەواڵگری و لۆجستی و فڕۆکەی بێفڕۆکەواندا دەتوانێت دەرفەتێک بە داعش بدات بۆ ئەوەی دووبارە خۆی ڕێکخاتەوە.!
لەگەڵ داڕمانی ئابووری و سیستەمێکی سیاسی پڕ لە گەندەڵی عێراق و دۆخی نالەباری ئێراندا، ئایا حکومەتی عێراق دەتوانێت بە جددی بیر لە کاریگەرییەکانی کۆتاییهێنان بە بوونی هێزەکانی ئەمریکا بکاتەوە؟، ئایا پەیوەندیە سیاسی و ئابوری و ئەمنییەکانی نێوان بەغدا و واشنتۆن بە شێوەی جۆراوجۆر بەردەوام دەبێت؟، لە کاتێکدا ئێران و هاوپەیمانەکانی هەوڵی چەسپاندنی پێگەی خۆیان دەدەن لەم قۆناغە نوێیەدا.
سروشتی قۆناغی داهاتوو، تاڕادەیەکی زۆر بەندە بە توانای دامودەزگاکانی عێراقەوە، بە پڕکردنەوەی هەر بۆشاییەکی ئەمنی و سیاسی، تا چەند بەغدا سەرکەوتوو دەبێت لە پاراستنی بڕیاردانی ناوخۆیی خۆی لە نێوان ململانێیەکی ناوچەیدا کە بەڕووی چەندین

ئەگەردا کراوەیە، بەڵام ئەوەش ڕوونە کە حکومەتی تائیفی بە خۆی بەشێکی سەرەکییە لە هۆکاری نائەمنی و ناجێگیری سیاسی.

دوای ئەوەی لە کاتی خۆیدا پەرلەمانی عێراق دەنگیدا بە دەرکردنی هێزەکانی ئەمریکا، ئیدارەی ترەمپ هەڕەشەی لە عێراق کرد بە “گەمارۆیەکی بێوێنە”. هەروەها یاسای گەمارۆکان کۆمپانیا و دامودەزگا ئەمریکییەکان سەرمایەگوزاری لە عێراق قەدەغە دەکات و ناهێڵێت عێراق قەرزە دەرەکییەکانی کۆمبکاتەوە. دەرئەنجام ئەو سزایانەی ئەمریکا لە دوای دەنگدانی پەرلەمانی عێراق سەپێنراون، ناسەقامگیری گەورەتر دەکەن و هەر هەوڵێک بۆ باشترکردنی ژێرخانی ئابووری و ڕاکێشانی وەبەرهێنان دەخاتە مەترسییەوە، بەمانایەک عێراق لە هەژموونی ئەمریکا ڕزگاری نابێت.

کشانەوەی تەواوەتی ئەمەریکا تاڕادەیەک پێگەی شیعەکان لە عێراق بەهێز دەکات، لەلایەک زیاتر ملکەچکردنی پێکهاتەی سوننەیە بە حکومەتی ئێستای عێراق، لەلایەکی تریشەوە ئەگەری تێکدانی پەیوەندی حکومەتی هەرێم و بەغدای لێدەکەوێتەوە، لەڕاستیدا مەترسی بارزانیش هەر لەو چوارچێوەیەدایە، نەک بە کشانەوەی ئەمریکا مەترسی گەڕانەوەی داعش روئەدات، لە هەمان کاتدا ئەجێندای فراوانخوازی ئێران لە عێراقدا مەترسییەکی ترە بۆ دەورو پێگەی بارزانی لە عێراق و ناوچەکەدا.

هەرچەن بوونی ئەمریکا لە عێراقدا سەرچاوەی ناسەقامگیری و گێژاوی سیاسی و کارەسات بووە، لە هەماکاتدا کۆتایهێنان بە بوونیشی و مانەوەی هێزی بنەماڵە و تائیفی لەدەسەڵاتدا، نەک گەرەنتی ئاسایش و سەقامگیری وڵات ناکات، بەڵکو ئەگەری شەڕ و دۆخێکی نالەبارترە، ئەمریکا بە خۆی پشتیوانی و دامەزرێنەری بەڵای حکومەتی بنەماڵە و تائیفی بوو، ئێستاش ئەو بەڵایە بەسەر خەڵکیدا جێدەهێڵێت.

حزبەکانی کوردایەتی پشتیوانی لە بوونی سەربازی ئەمریکا دەکەن، چونکە لە واقعدا کشانەوەی ئەمریکا دەتوانێت پێگەی ئەوان لاواز بکات، بە سەرنجدان بە دابەشبوونی بنەماڵە و تائیفی لە دەسەڵاتی سیاسی هەولێر و بەغداد و ململانێی بەردەوامیان، لەلایەکی ترەوە بنبەستی بزوتنەوەی کوردایەتی، لە پەیوەند بە ئاڵوگۆڕی سیاسی و هاوسەنگی هێزەکان لە ناوچەکەدا، لایەنە کوردیەکان کەوتونەتە بەر دۆخێکی وەها شێواو، کە بە خۆشیان نازانن چارەنوسیان چی بەسەردێت.

ئەوانەی کشانەوەی ئەمەریکا وەک کارەساتێکی گەورە بۆ دۆخی عێراق لە هەموو ڕوویەکەوە دەبینن و لێکدەدەنەوە، تەنها لە پەیوەند بە ئەمریکاوە ئایندەی خۆیان دەبینن، چونکە بەبێ ئەمریکا هیچ نین!.

کشانەوەی ئەمریکا دەیانلەرزێنێت، لە نیگەرانیاندا هەر ساتە گوتارێك ئەدەن و خۆیان وندەکەن.

ئەمریکا هێزێکی سەربازی و ئابووری و تەکنەلۆژی و پیشەسازییە، کاریگەری واشنتۆن لە عێراقدا تەنها لەسەر بنەمای داگیرکاری نییە، لە پەیوەند بە ململانێی ڕکابەرەکانییەتی لە ئاستی وڵاتانی زلهێزی دنیا، ئەگەر بیەوێت عێراق ناچار دەکات هەڵوێستێکی دیاریکراو بگرێتەبەر یان ڕێگری دەکات لە پەیڕەوکردنی سیاسەتێکی دیاریکراو، خاوەنی چەندین ئامڕازە، لە پێش هەموویان ئامڕازی ئابووری بڕینی دابینکردنی دۆلار و ڕاگرتنی داهاتی نەوتە، ئەمریکا هێزەکانی دەکشێنێتەوە بەڵام هەژمونی ئابوری و سیاسی دەمێنێت، کاتێک بلۆکە شیعەکان دەیانویست دیاری بکەن کە نوری مالیکی ببێتەوە بە سەرۆک وەزیران، بەڵام ترەمپ لە تویتێکدا نوسیبوی مالکی هەڵبژاردەیەکی خراپە و یارمەتی پەیوەندییەکانی نێوان هەردوو وڵات ناکات، بەو شێوەیە مالکی وەلانرا، سەرکردایەتی عێراق درکیان بەوە کرد کە پێداگری لەسەر مالکی بە مانای دابەزینی ئابووری و نائەمنی بۆ وڵاتەکە دێت، هەربۆیە چوارچێوەی هەماهەنگی هەڵبژاردەیەکی تری دیاریکرد بۆ سەرۆک وەزیران.

گەورەترین پێشبینی و مەترسی سەبارەت بە کشانەوەکە، لەلایەن هێزە کوردییەکانەوە لە هەرێم، لەسەر نیازی نەرێنی و ئامانجی کوتلە باڵادەستەکانی عێراقی دەسەڵاتدارە، بەرامبەر بە هەرێم و قەوارە ئیدارییە یاساییەکەی.

ئاسمانی کوردستان لەم ساڵانەی دواییدا لەلایەن بنکە سەربازییەکانی ئەمریکاوە پارێزراو نەبووە، لە هەموو لایەکەوە بە مووشەک و فڕۆکەی بێفڕۆکەوان بۆردومان کراوە، بەرگرییە ئاسمانییەکانی ئەمریکا لە هەولێر، تەنیا بەرگریان لە ناوچەی دەوروبەری سەربازگە ئەمریکییەکان دەکرد لە فڕۆکەخانەی نێودەوڵەتی هەولێر و کونسوڵخانەی ئەمریکا، لەکاتێکدا باقی ناوچەکە بەڕووی مووشەکدا کراوە بوو، ئەمەش بەو مانایەیە کە ئایا کشانەوەی ئەمریکا کاریگەری لەسەر پاراستنی ئاسمانی هەرێم دەبێت؟، نەبوونی هێزی ئەمریکی بۆشایی ئەمنی لە عێراقدا بەجێدەهێڵێت؟، گەر بەجێی دەهێڵێت ئایا عێراق ڕێگە بە ئێران دەدات ئەم بۆشاییە پڕبکاتەوە؟، وەک هەندێک لایەن بیری لێدەکەنەوە، بەتایبەتی دۆخی سیاسی ئێران بە هۆی شەڕەوە ئاڵوگۆڕی زۆری بەسەردا هاتووە.

ئێستا دۆخەکە بە ڕوونی جیاوازە، بارودۆخی عێراق لە ڕووی هاوسەنگی هێزەوە لایەنەکان لەسەر ڕێگای داڕمان یان لاوازبووندان، ئەو هێزانەی کە ئێران پشتی پێبەستبوو بۆ سەپاندنی سیاسەتەکانی بە زەبری هێز، ئێستا ناتوانن هەمو شتێک بۆ ئێران بکەن.

عێراق لە ساتێکی هەستیار و گرنگ نزیک دەبێتەوە لە پەیوەندییەکانی لەگەڵ ئەمریکادا، کە هێزەکانی هاوپەیمانی نێودەوڵەتی بە

سەرۆکایەتی ئەمریکا عێراق جێدەهێڵن، توانای بەغدا بە راگرتنی هاوسەنگی ئەمنی و سیاسی و ململانێکانیان ئاڵۆز دەردەکەون، بەتایبەتی پاشماوەیەک لە هێزەکانی عێراق و کوردستان کە لە دەسەڵاتدان، لە پێکهاتەی تائیفی و بنەماڵەییە، هەر لایەنێکیان بەرژەوەندییە ئابوری و سیاسییەکانی خۆیان بە بنەما وەردەگرێت، گەر تاڕادەیەک لە سایەی ئەمریکادا کێشە و ململانێکانیان ڕاگرتبێت، بەڵام دوای کشانەوەی ئەمریکا هاوسەنگی هێزەکان زیاتر دەوری دەبێت لە هەر شێواوی و بارگرژییەک، گەرەنتی پاراستنی پەیوەندییەکان بە زەحمەت دابین دەکرێت، لە ئێستاوە بارزانی ئەوەی ڕاگەیاندووە کە هێزی ئەوەندەی هەیە کە بتوانێ بەرەنگاری هەر هێرشێک ببێتەوە، گرنگ نیە چەندە ئەم گوتارە ڕاستە یان نا، بەڵکو مانای ئەوەیە ئاسایشی پەیوەندی بەغدا و هەولێر هیچ گەرەنتییەکی نیە.!
کێشەکە بۆ خەڵکی عێراق و کوردستان کشانەوەی هێزەکانی ئەمریکا نیە، کێشەکە ئەو هێزە بنەماڵە و تائیفیە میلیشیایانەیە کە ئەمریکا عێراقیان ڕادەست دەکات، بنەماڵەکان و تائیفیەکان هەر ساتێک گرفت و کێشەیان بۆ پێشدەت کارەسات دەخولقێنن، ژیان و گوزەرانی خەڵکی وێران دەکەن، قوربانی زۆری لێدەکەوێتەوە، درێژە بە نائارامی و نائاسودەیی دەدەن، بۆیە ئەرکی هەموو لایەکمانە بە دەوری هاتنە مەیدانی جەماوەری ناڕازی عێراق و کوردستان، هەوڵی جدی بخەینە گەڕ بە کۆتایی بە دەسەڵاتی بنەماڵە و تائیفی، لە جێگەیدا دەورو دەخالەتی ڕاستەخۆی خەڵک لەدەسەڵاتی سیاسیدا بەسەرکەوتن بگەیەنین.

عوسمانی حاجی مارف

بە بەنەو دەیەموو(١٠) ئۆکتۆبەری، ڕۆ جەهانی دژ بە سزاو سێدارەی.. موختار کەریمی

وەبینە:
ڕۆ جەهانی ئەوەگژیای دژ بە سزاو سێدارەی پەی یەهەمین جاری جە

ساڵەو ٢٠٠٣ بە وەرنیاری و ڕاوبەری ڕێکوزیاو “یەگەرتەی جەهانی دژ بە سزاو سێدارەی” لوا ڕاوە. چا ساڵەولای گرد ساڵێو جە ڕۆ دەیەموو مانگەو ئەکتۆبری جە سەرانسەروو دنیاینە پی بۆنەوە مەراسمێ جەراوجەرە پەی کەتایی ئاردەی بە سزاو سێدارەی ملا ڕاوە. یە جە ئامانجەکاو ئی مەراسما هەشیار کەردەیەو ویرووەای گردی، ڕێکوستەی کۆمەڵگای مەدەنی، چالاکواناو ویەروو مافوو ئانزانی، ڕێکوزیای سیاسیە و دەمۆکراتیکە و… پەی کەتایی ئاردەی یەکجاری بە سزاو سێدارێن جە ئاستوو جەهانیەنە. بەرزکەردەیەو ئاستوو ڕۆشەنویری گردی جە بارەو پارێزنای کەرامەتوو ئانزانی یە جە ئامانجەکاتەری ئی چالاکیانە.

سزاو سێدارەی کوشتەی بە ئەنقەسی دەوڵەتین کە بە شێوازێ بە بەزەیانە گیان جە ئانزانی مسانۆ. سەپنای سزاو سێدارەی هیچ پاساوەوەش پەی نیەن، چوون ئی کردەوە، کردەوەوی دژە ئانزانین، بە شێنەمای دادوەرین، بێ قەرەبوون، بی ئەوەگەڕاین، هیچ شێنەمای کۆمەڵایەتیەیچش پەی کەم کەردەیەو کێشەکا نیەنە و بە ئاشکرا دژ بە مافە هەرە بنەڕەتیەکەو ئانزانین، کە مافوو ژیواین. ئی مافە جە مادەو یەرە(٣) جاڕنامەو گەردوونی مافەکاو مرۆڤی، کریاو ساڵەو ١٩٤٨ی جە لاو ڕێکوزیاو نەتەوە یەگەرتەکاوە پاگەریش سەرەو کریان.

پەسەنە

دلەنە:

ئی سزا ناڕەوای هەر جە ویەردەی دوورەوە تا ئارە بە شێوازێ جەراوجەرە گیانوو سەدان میلەنە ئانزاناش بە بەزەیانە سانان. بە پاو ڕاپەرتوو ڕێکوزیای و دەموودەسگای مافەکاو ئانزانی و هەرپاسە بەڵگە تارێخیەکا سزاو سێدارەی تارێخەن بە دوە بەشە سەرەکیە بەشبەشە کریا:

١. شێوازە تازە و بە نامە مودێرنە جە دنیاو ئارەینە

• چەنشانای کوشەندە (Lethal Injection): بەکارئاردەی کەرەسە شێمیایە تایبەتە. ئی شێوازە جە ئەمریکا وجە چینەنە پەیڕەوە کریا.

• هەرواستەی (Hanging): هەرواستەی شێوازەوی ئەشناسیان جە ئاستوو جەهانیەنە. ئی شێوازە جە ئێران، ئێراق، مەسر، سەنگاپوور و ژاپۆنەنە بەکار بریێ.

• سەرە بڕیەی : بەکارئاردەی ئی شێوازیە فرەتەر جە عەرەبستانی سعوودی و هەرپاسە جە لاو تیرۆریستەکاو داعشیەو بەکار براین و بریێ.

• تیروواران (گولەواران): کوشتەی ڕاسەووە بە چەکی جەنگی. تیروواران جە بەڕێ وەڵاتە جەهانیەنە هیشتا ملە ڕاوە، پەی نموونەی جە ئێران،(چ زەمانوو ڕژیمەوو شاینە، چ جە کۆماری ئیسلامیەنە)،

ئەفغانستان، سوومالی، یەمەن، چین و….

• کورسی کارەبایی (صندلی الکتریکی): وەردایەو وزەو کارەبای بە وەتاوژەوی قورس پەی دلە جەسەو قوربانییەکا. ئی سەزای جە بەشێو وڵایەتە ئەمریکاینە بەکار بریێ.

• گازو نیتروژنی: شێوازەو کە وەرگێری کەرۆ جە یاونای ئۆکسیژنی بە جەسەو ئانزانی. ئی شێوازە بە تازەگی جە وڵایەتوو ئالاباماو ئەمریکای و هەر پسە جە چینەنە بەکارش مارا.

تۆڵە (قصاص نفس)

• بە پاو مادەو ٣٠٠ یاساو سەزای ئیسلامی، سەزاو کوشتەی بە ئەنقەسی، عەینوو کوشتەڵە وەرانوەرین،(قصاص نفس). ئی شێوازە جە وەڵاتە توندڕەوە ئیسلامییەکانی، پەسەو ئێرانی و.. ملە ڕاوە.

٢. شێوازە کۆنە، کە ئیسە کەمتەر بەکار میا

جە ویەردەنە شێوازە جۆراوجۆرە فرە دڕندانەتەرە بەکار ئامێنێ.

بەشێو چا شێوازا پی جۆرە بیێنێ:

شێوازوو سەزای جەغرافیا و ویەردە

چرخی کاترین (به ئینگلیسی : Breaking wheel یا Catherine wheel)

جۆرە سەزایە فرە تەرسناکەنە کە جە سەدە دلەڕاسئینەکانە جە ئوروپانە بەکار ئامێنێ.

گیوتین شێوازەو کە جە ویەردەنە فرەتەر جە فەرانسەنە بەکار ئامان.

چوارمێخ(صلابه / تصلیب) شێوازەوی کۆن کە جە وەرکەوتی دلەڕاسین و هەرپاسە جە ئوروپانە بەکار ئامان.

زینڎە بە چاڵ شێوازەوی تەرسناک و کۆمەڵکوش. ئی شێوازە هەم جە ویەردەی دوورەنە و هەم جە ویەردەی نزیکەنە جە فرە وەڵاتەنە بەکار ئامان. پەی نموونەی جە ساڵەو ١٩٨٨ی جە ئێراقەنە جە شاڵاوە بەدنامەکاو ئەنفالیەنە دژ بە کوردەکا بەکار ئاما. ئەنفال ژێنۆسایدێو بێ کە زیاتەر جە ١٨٢٠٠٠ ئانزانی کوردێ، جە زاڕۆی شەتەوەرەوە گێرە تا کەسانی هەشتا ساڵە بە کۆمەڵ زیندە بە چال کریای.

تەوەن واران(سنگسار) سەزایە کۆنە کە فرەتەر جە ویەردەی دوورەنە بەکار ئامێنێ. جە ویەردەی نزیکیچەنە جە بەشێو وەڵاتاو دنیاینە، پەسەو ئەفغانستانی و.. بە تایبەت دژ بە ژەنا بەکار ئامێنێ.

سەزاو سێدارەی ئیسە فرەتەر چا وەڵاتانە بەکار مەیۆ کە دەسەڵاتدارە دیکتاتۆرێ و ئیدێئۆلۆژیکێ ڕاوەبەرێنێ، بە تایبەت جە وەڵاتە فرە نەتەوەییەکانە. چی وەڵاتانە سەزاو سێدارەی نە تەنیا دژ بە جیاویرێ دژبەرەکا پەیڕەو کریۆ، بەڵکوو دژ بە چالاکوانو سەر بە نەتەوە

جیاوازەکانیان دژ بە کەمایەتیەکا تەریچ بەکار بریۆ. یۆ چا وەڵاتا،
وەڵاتوو ئێرانین. چ جە زەمانوو دەسەڵاتداریەتی بنەماڵەو پالەوی و
چ جە دەسەڵاتداریەتی کۆماری ئیسلامی ئێرانی پەی دلێنەبەردەی
دژبەرە سیاسی و باوەرمەندەکا (عقیدتی) سەزاو سێدارەی بەکار ئامێنە
ئیسەیجە هەر بەکار مەی. سێدارە ئامرازێوی سەرکوتکەری دڕندانەن کە
پەی بە زۆر سەپنای دەسەڵاتی پەێڕەو کریۆ.

سەزاو سێدارەی جە ماوەو ٤٧ ساڵێ دەسەڵاتداریەتی کۆماری ئیسلامی
ئیرانیەنە هەوراز و نشیوێش بیێنی، بەڵام هەمیشە گەورەتەرین و
وەروەڵاو□ت□رین سەزا بیێنە پەی دلێنەبەردەی دژبەرا و جیاویرا و
بێوچان بەکار ئامێنە. پەوکەی کۆماری ئیسلامی هەمیشە جە ڕێزوو
یۆهەموو ئا وەڵاتانە بیەن، کە فرەتەرین ئاماروو ئێعدامیشا بیەن.

نەتەوە بندەسەکا جە ئێرانەنە و سەزاو سێدارەی

بە پاو ئاماروو ڕێکوزیا□کاو مافوو ئانزانی و هەرپاسە ڕاپۆرتوو
دەموو دەسگا پێوەندیدارە میادەوڵەتیەکا ژمارەو ئێعدام کریاو
ناوچەو نەتەوە بندەسەکا فرە زیاتەرەن جە ماباقی مەحاڵەکاو
ئێرانی. بە تایبەت جە کوردستان، بەلووچستان، خووزستان و…. کە
مدرامان و ئەوەگژیای سیاسی و مەدەنی دژ بە ڕژیموو ئیسلامی ئێرانی
وەرچەمتەر و زەقتەر بیەن و ویەردێوی دوور و درێژتەرش هەن،
ئاماروو سێدارەو نەتەوە بندەسەکا یەکجار فرەن. من چیگەنە فرەتەر
پاگێری سەروو دیاردەو ئیعدامی جە کوردستانەنە کەروو.

یۆهەمین شەپۆلەو سێدارەی و هەرپاسە کۆمەڵکوشی بە بێ دادگا و
پارێزەر جە کوردستانەنە دەسش پەنە کەرد. ڕژیمی تازە بە دەسەڵات
یاواو ئێرانی پی ئێعداما دڕندەگی و دژمنایەتی وێش وەرانوەروو
داواکاریە ڕەواکاو خەڵکوو کوردستانیەو نیشانە دا. ئی ئێعداما بە
درێژایی تەمەنوو ٤٧ ساڵەو کۆماری ئیسلامی درێژەشا بیەن و
نەبڕیاینێوە و تا ئیسە دەیان هەزار ژەنی و پیای و گەنجێ و
زاڕۆڵێ، کە فرەتەرشا خەڵکی مەدەنی بیەنێ، کریاینێ قوربانی ئی
سیاسەتە دڕندانەیە.

بە پاو ڕاپۆرتوو ڕێکوزیا مەدەنیەکا و ڕێکوزیا□کاو مافوو ئانزانی
ئێعدام جە کوردستان بێ وچان بەردەوام بیەن و بە بەرئاورد چەنی
ڕێژەو حەشێمەتیش بەرزتەرین ئامارش بیەن و هەن. ئی ئامارا جە لاو
ئی ڕێکوزیاوە بە بەڵگە تۆمارێ کریاینێ و پارێزیاینێ و وزیاینێ
وەروو دەسوو ناوندە دەسەڵاتە جەهانیەکا و هەرپاسە وێروڕای گردی
جەهانی.

دەسەڵاتی دادوەری ئێرانی پەی ئێعداموو چالاکوانە کوردەکا تاوانێ
جۆراوجۆرێش تاشاێنی و کەردێنێش بە پاساو پەی سەزاو سێدارەی. بڕێو
چی تاوانا پێسەو: “محاربە”ی، “بغی”، “جاسوسی برای بیگانگان”،

"اقدام علیە امینت ملی" و "تجزیە طلبی" دریانە پاڵوو چالاکوانە کوردەکا و ویسەرانە و بە بێ هیج مافوو وەرگێری یاسایی پەی قوربانیەکا بە شێوازە جۆراوجۆرە ئێعدامە کریانە.
هەر چن "تجزیە طلبی" یان هەمان سەربەوە وازی کوردەکا و ما باقی نەتەوە بندەسەکاو ئێرانی، جە وینگەی شۆوینیستی دەسەڵاتداراو کۆماری ئیسلامی و هەرپاسە ئوپۆزیسیۆنی بە دەسەڵاتی ئێرانی بە تاوانە دریە قەڵەم، بەڵام ئینە مافەوی ئانزانی و یاسایی و ڕەواو ئی نەتەوانە و مشە ددانش پەرە بنریە. ئی مافە مافەوێن کە سازشش سەرەو نمەکریە و هەرکەس و لایەنەو ددانش پەرە نەنیە، بە کردەوە دژوو مافە سەرەتاییەکاو ئی نەتەوانە و ژیوای چەنی ئی ناوەندگەرایا نە سەقامگیرەن و نە سەربەرزانەن وهەمیشە پەسەو شارەمەندی پلە دوە و پلە یەرە ماڵەوە چەنی ئی نەتەوە بندەسا کریە.
ماوەوی فرە کورت دماو بە دەسەڵات یاوای کۆماری ئیسلامی، خومەینی جەلاد سادق خەڵخاڵش پەسەو حاکم شەرعی دەسنیشان کەرد و کیاناش پەی کوردستانی. ئی قاتڵە دەندە خێرا وەش یاونا کوردستان و کۆمەڵکوشیش جە پاوەو هەورامانینە دەس پەنە کەرد. دماو پاوەی پەی درێژەو کۆمەڵکوشیەکەیش لوا پەی سنەی، مەریوانی، سەقزی، مەهابادی و...... (نا)دادگاە سارایی (صحرایی) و بەڵبەڵیەکاش وستە کار و جە ماوەوی فرە کورتەنە جە (نا)دادگای چن خولێنە (دەقەقە) بە دیان کەسە بێتاوانەش تیرواران کەردە.
ڕژیم تەنیا پی ئێعدامە سارایا دەسبەردار نەبی، بەڵکوو تاوانە گەورەتەرەش خولقنای کە ملا چوارچەوەو تاوانەو ژەنۆسایدی. قاڵنا(قاڵنە) و قەڵاتان ئا دوە دەگای بەنە کە بە شێوازەوی یەکجار دڕندانە جە ڕۆ ١٠ و ١١ مانگەو ئاوەوەرەی ساڵەو ١٣٥٨ی ژەنۆساید کریای. پاسدارە جەنایەتکارەکاو ڕژیمی تەنیا بە کۆمەڵکوشی ئی خەڵکە بێتاوانیە تەرە نەبیە و وازشا جە لاشە بێگیانەکاشا نارد، بەڵکوو بە ساتوور و قەمە سەرە و دەس و پا قوربانیەکاشا بڕیە و جە لاشەیشا جیاشا کەردیوە. ئی کردەوە تاوانبارانە لووتکەو دڕندەگی ڕژیموو ئیسلامی ئێرانی مرمانە.
ئی تاوانە گەورا بە درێژایی تەمەنی نەگریسوو ڕژیمی و جە ماوەو شەڕەوی دەیان ساڵە و سەپیایرە سەروو ئی خەڵکە هەقوازێیە درێژشا بیەن و ئیسەیچە درێژەش هەن. چی شەڕە نابەرابەرەنە دەیان هەزار خەڵکی مەدەنی و پێشمەرگە گیانشا جە دەس دان. هەزاران کەسە وەسەرانە و بە بەڵگە دەسبەسەر کریاینە و وزیاینە زیندان و دەیان شارە و دەگای بوومواران و کاولە کریاینە. بە سەدان چالاکوانە و پێنابەرە و ڕابەرە سەرشناسە هەنزە کوردیەکا جە هەندەران و جە

هەرەموو کوردستانییەنە تەرۆرە کریاینە. جە چن ساڵێ ویەردەچێنە تا ئیسە چنها ئوردووگای پەنابەرا و بنەماڵەو پێشمەرگاو هێزە کوردییەکا جە هەرێمەنە بە درۆن و بە مووشەک کاولە کریاینە و دەیان کەسێ بێتاوانە کۆمەڵکوش کریاینە.

ئارەزووە خەیاڵییەکاو خالید عەزیزی پەی ئەرەمەرزنای دیکتاتۆرییەتی و سەزاو سێدارەی

هەر پاجەرە کە وەڵتەر بە کورتی ئاماژەم پەنە کەرد، ڕۆڵەکاو خەڵکی زەم وەنە کریاو کوردستانی دەیان ساڵێن ئیعدامە و کۆمەڵکوش و ژێنۆساید کریا، بەڵام ئی خەڵکە تا ئیسە کۆڵش نەدان و بێوچان پەی یاوای بە مافە ڕەوایەکاش چەنی دەموو دەسگا سەرکوتکەرەکاو ئی ڕژیمیە گژیان و ئیسەیچە گژیێ. کوردستانییەکا هامکات چەنی ئەوەگژیای پەی مافە ڕەواکاشا شان بە شانوو نەتەوەکاتەری و چەنی ڕەکوزیاکاو مافوو ئانزانی چ جە ئێران و چ جە ئاستوو جەهانییەنە گژیا پەی کۆتایی ئاردەی یەکجاری سەزاو سێدارەی جە کوردستان و جە ئێران و جە سەرانسەروو دنیاێنە. ڕێک بە پێجەوانەو ئی ئامانجە ڕەوایاو کوردستانیا، کە کۆتایی ئاردەی بە سەزاو سێدارەی و دیکتاتۆرییەتی تەنیا بەشێو چادیشانە، خالید عەزیزی، قسەکەروو حیزبوو دێمۆکراتوو کوردستانوو ئێرانی جە ئەرەنیشتەوەنە بە ئاشکرا ئاواتە موازێ پەی سەپنای دیکتاتۆرییەتی و سەزاو سێدارەی جە کوردستانەوی نا دێمۆکراتکەنە کە ئاد و هامویرەکاش دەسەڵاتدارەش با. سەیر ئانەنە کە ئی باسە جە تەلەوزیۆنوو “کورد کاناڵ” یچ وەڵاو کریانەو و ئیسەیچ جە ئینتەرنێتەنە هەن و منیچ پەسەو بەڵگەی تۆمارم کەردێن. چا قسەوباسەنە خ. عەزیزی پەسە ماچۆ:

“ئارەزووم دەکرد کورد توانیبای خۆی ڕزگار بکا با حکوومەتی دیکتاتۆری کوردی هەبایە!!، با دیکتاتۆرە کوردەکانیش کوردیان ئیعدام کردبایە!!، بەڵام سنوورەکانی هی خۆی بوایە، وەکوو هەموو وەڵاتانی دنیا”

بەڵام قاسملوو ڕابەروو کاریزماتیکوو حیزبوو دێمۆکراتی کە وێش بی بە قوربانی تەروری دەوڵەتی داگیرکەری فارسی واچێ: ” من خراوترین دێمۆکراسیم جە خاسترین دیکتاتۆرییەتی پەنە وێشتەرەن”

نەتەوە و گەلە بندەسەکا، بە تایبەت گەلوو کوردستانی ڕۆڵەکاش و پێشمەرگەکاش پەی سەپنای دیکتاتۆرییەتی و سەزاو سێدارەی جە لاو کەسانەو پەسەو خالید عەزیزی قوربانی نەکەردێنە و نمەکەرا.

چالاکوانە کوردستانییەکا، چ پێشمەرگە و چ چالاکوانە مەدەنییە وەڵێ جە گەردچیێنە پەی کۆتایی ئاردەی بە زۆم و زۆری نەتەوایەتی و داگیرکاری، کۆتایی یەکجاری بە سەزاو سێدارەی و دیکتاتۆرییەتی، پەی چەسپنای دێمۆکراسی، دادپەروەری کۆمەڵایەتی، یەکسانی ژەن و پیای،

مافوو زاڕۆی، سەروەری یاسای، دەسەبەر کەردەی مافوو تاکی و کۆمەڵی سەروو بنەماو جاڕنامەو گەردوونی مافەکاو ئانزانی، ڕێز گێرتەی و پارێزنـای مـافوو کەمینـە زوانـی و ئایینیەکـا و…. دەسشا دان بە ئەوەگژیای بێ وچانی و گیانشا بەخت کەردەن. گردوو شارۆمەنداو کوردستانی بێزارێنی جە دیکتاتۆریەتی، بێزارێنی جە سەزاو سێدارەی بە گـردوو شێوازەکـاشەو. ئامـانج و یـاوگەو کوردسـتانیا سـەپنای دیکتاتۆریەتوو خالێد عەزیزی و هامویرەکاش نیەن و ئیجازەیچ نمەدا کە ونی سوورەو ڕۆڵەکاشا بۆ بە فەرشی سوور پەی یاوای دیکتاتۆریەتی و سەزاو سێدارەی چێروو نامێ کوردی و کوردایەتیەنە. ئی گەلە زڵم وەنە کریا بە تەمامووهێزیشەو ئامانەنە مێدان پەی کۆتایی ئاردەی بە هەر چەشنە دیکتاتۆریەتی.

چی سەردەمەنە کە چەسپنای مافەکاو ئانزانی و دێمۆکراسیەت و کۆتایی ئاردەی بە سەزاو سێدارەی ئێژایی و گرینگیوی جەهانیشا هەن، چی مشۆ بە نامێ سنووری و ناسیۆنالیسمی کۆر و و نادێمۆکراتیکی بانگەشە پەی دیکتاتۆریەتی و سەزاو سێدارەی کریۆ؟ هەرێموو کوردستانی (باشوور) ٣٥ ساڵێن بە نامێ مافی نەتەوایەتی و.. نەتەوەکەو وێش چەوسنۆوە و وستەنش دلێ بارودۆخێو کە خەڵکش دوور وستەنەو جە ئەوەگژیای پەی مافە ڕەواکاش. نە دێۆکراسیەت هەن، نە مافوو مر□قی وەرچەم گیریۆ، نە ئازادی ویروپەیلوای هەن، نە ڕۆنامەوانی و مێدیای ئازاد هەن، نە مافوو ژەنێ و زاڕۆی پارێزیۆ، نە یاسا سەروەری کەرۆ، نە دادپەروەری کۆمەڵایەتی هەن، نە سنوورەکاو کوردستانی گیریاینێوە و پارێزیاینێ، و…. چا حکوومەتە بە نامێ کوردیەنە تەنانەت مافی زوانی خەڵکوو هەورامانی ٣٥ ساڵێن بە شۆوینیستانەتەرین شێوە پاشێل کریۆ. هەورامانێو کە ئا گردە ئەنفال و کیمیـاییواران و کاولکـاریشە پەی کـوردایەتی ئامـان سـەرەرە. هەورامانێو کە چنها قارەمانێش پێسەو حەم□ گ□□پی و ئازاد هەورامی و… فیداو کوردایەتی کەردێ.

ئیتر با ورەتەی کەرکووکی مدرۆ، با تێروروو سەدان کوردێ پەنابـەری وەرکەوتی جە باشوورەنە بە دەسوو داگیرکەری ئێرانی بە هامکاری هێزە کوردیەکاو باشووری مدرۆ، با شەڕی براکوشی دەیان ساڵەو هێزە کوردیەکا مدرۆ، با پەلکێش کەردەی داگیرکەرەکاو دەرووبەری و کاول کەردەی و دزیەی سـەرچەمە سـرووشتیەکاو کوردسـتانی جە لاو تـرکیەی فاشیستیوە مدرۆ و سەدان نموونە خیانەتبارێتەری. ئینە نموونەو دەوڵەتی نەتەوایەتی نا دێمۆکراتیک و دیکتاتۆری بە نامێ کوردیوە بێ. خەڵکی ژیر و ئەنەیاواو کوردستانی ئی (نا)نموونەشە گەرەک نیەن و نمەبوو جە هیچ ب□شێو□ تەروو کوردستانیەنە دووبارە بۆوە.

کۆتایی:

حێزبوو دێمۆکراتوو کوردستانی کە دماگرو (پسوند) دێمۆکراتیش بە نامەکێشەوە لکنان، مشۆ تەکلیفوو وێش پەی وێروڕاو گردی کوردستانی ڕۆشن کەرۆوە. یان ئینا چەنی واتەکەو ڕابەرە کاریزما تەکەیش، دوکتور قاسملووی کە چن جاری واتەنش، ” من خراوتەرین دێمۆکراسیم جە خاستەرین دیکتاتۆریەتی پەنە وەشتەرەن” یان ئینا چەنی بانگەشەو قسەکەرەکەو ئیسەیش، خ. عەزیزی پەی دیکتاتۆریەتی و سەزاو سێدارەی؟؟

حێزبوو دێمۆکراتی مشۆ ئینەیە بزانۆ کە جە دنیاو ئارۆینە، دنیاو ئێژایی دای بە مافوو ئانزانی و دێمۆکراسیەتی، دنیاو بێزاری جە دیکتاتۆریەتی و سەزاو سێدارەی، دنیاو شۆڕشوو زانیاری و خێرایی وەڵابیەی زانیاری و ڕۆشنویری و… سیاسەتوو بانیە و دوێ هەوای نمەلۆ وەرەو و هیچ پاساوێەیچش پەی نیەن. ئی سیاسەتە وەڵ جە گردچیەنە زەرەر ئەۆ متمانێ سیاسی ئی حێزبیە مدۆ. دەسە گوڵ بە ئاودای خالێد عەزیزی تەنیا پی قساشە کۆتاییش نمەی. نامبریا وەختوو وێش جە سێمیناری□و□نە، کە ئادیچ جە “کورد کاناڵ” وەڵا کریاوە، هەڕەشێش ئەو گلێرەو کەردەی زوانی هەورامی، کەلهۆڕی و کرمانجی(شەکاکی) و هەرپاسە ئایینوو یارسانی کەرد. من و چنها کەسێتەری چی بارەوە جە سۆسیال مێدیانە جواوێوی گوونجیاما داوە. بەڵام دیسان جە فرسەتێتەرەنە جواویتەریچ هۆر گێرۆوە.

موختار کەریمی– ئاڵمان – ١٠.١٠.٢٠٢٦

تۆپ بە زەوی ناکەوێتەوە.. شیعری نەژاد عزیز سورمێ

منداڵێك
به دوای (تۆپ)ێکەوەیە
بە ئاستەم
لە (دڵ)ی گەورەترە..
ئەو نازانێ
تۆب سنووری بۆ داندراوە
نازانێ

ئاسمانیش پۆلیسی لێیە
زەردەخەنە و شادیش
پاسپۆرت و ڤیزەی دەوێ
هات
بەوپەڕی دڵخۆشییەوە
شووتێکی لێ دا
تۆپ،
بەسەر یاریگادا فڕی
فڕی .. فڕی
هەموو شوورەکانی بڕی
شاری بڕی
وڵاتی بڕی
کە سترانە غەمگینەکانی
لە داڵانەکانی شەودا حەشار داون..

تۆپ بە زەوی ناکەوێتەوە
بە دوای پێیەکی بچکۆلانەدا دەگەڕێ..

بسوورێوە ئەی تۆپ!
بەو ئاسمانانەی
بەسەر ئەو زەمینانەدا دەڕوانن
نەخشەیان لێ سڕاوەتەوە..

لە کوێدا پەنجەرە شڵەژان؟
کامیراکانی چاودێری
چاوبز
لەو منداڵە دەڕوانن
دڵخۆشە بە ئاسمانی ئازاد؟

دەرکەوت
(تۆپ)یش
سنووری هەیە
دەرکەوت ئەو منداڵە یازدە سالیە
تیشێرتپۆشە
خەمی
هەموو (ئاسیا)ی لە کۆڵە و
پێ نازانێ..
ئەو بە کاڵەی پێی دڵخۆشە

ئەو منداڵە يانزە ساڵيە
تيشێرتپۆشە كاڵە لە پێيە دڵخۆشە،
گۆرانيى دەچڕێ
دەيەوێ گۆڵێك بكا
نەيزانى
دەبێتە
پرسيارێـكى كورت
لە دەفتەرێـكى گەورەدا
(تۆپ)يش
بە مانگێـكى ڕەش
لە ياريگاياندا دەخوولێـنرێـتەوە و
لە گۆڵ تێدەپەڕێ
وێنەى (خۆر)ێـكى گچكە
كە ئيتر
لە ئاسمان ناترسێ
دەكەوێـتەوە دڵى شار
بە زەوى ناكەوێتەوە.

هەولێر 2-10-2026

سـەمفۆنياى نـا مـردنێ.. عەبـاس ئيسماعيل حەمەد

بەرد جێگەى لەق بوو . . . ئاوارە د□ب□ □
كوێستان و گەرميانى حەزلێيە
رۆحى من

شوشە كە درزێ دەدا . . . ساف نا بێتەوە
تەمەن هەڵدەكشێ . . . جغز دەبن بە درز
دەرەقەت نايەن
كون ناكەن . . . هێشتا . . . ناخى من

شيعر دەنووسم

ئەگەرنا
ئۆخخەی ناکەم . . . ئۆقرەی لێ هەڵدەگیڕێ
دەروونی من

عەباس ئیسماعیل حەمەد
13-10-2026

چاپکراوی نوێی سەردەم: “سێڵفی”.. عەبدولموتەڵیب عەبدوڵڵا

‘لەنێوان ئیگۆی دەروونی و ئیگۆی دیجیتاڵی’

لە پێشانگای نێودەوڵەتیی هەولێر بۆ کتێب بەردەست دەبێت…

مەستانە.. شاعیر: بیژن ترقی.. وەرگێڕانی لە فارسییەوە: شەهلا نوری

ئەمشەو وەها مەست بووم، کە مەستانە بگریم
لێمگەڕێ، با شەوێ لە گۆشەی مەیخانە بگریم

بۆیە مەستانە هاتووم بۆ مەیخانە ئەمشەو
تا بۆ قەهقەهەی جام و پەیمانە بگریم

ئەفسانەی دڵ پڕ لە چیرۆکی ڕەنج و ژانە
لێمگەڕێ، بۆ ئەم چیرۆکە، بۆ ئەفسانە بگریم

ئەی ئەقڵ، تۆ بە ئاشقی دێوانە پێبکەنی
منیش بۆ هەر ئاقڵ و فەرزانە بگریم

کۆرپەی دڵم، دیسانەوە هەر تۆی دەوێ
لێمگەڕێ، بۆ ئەم کۆرپەیە با هەتیوانە بگریم

ئەمشەو بۆچی وا لە نیشتمانی خۆم غەریبم
دەمەوێ، ئەمشەو لەم شارەدا غەریبانە بگریم

ئەو باڵندە جوانەی من، باڵیان بەست، لێمگەڕێ
با شەوانە بۆ پەڕئەفشانی پەروانە بگریم!

وەرگێڕانی لە فارسییەوە:شەهلا نوری

ئەدەبیاتی منداڵان.. دوو هۆنراوە بۆ پشیلەکەم.. فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

پشیلەکەم..

پشیلەسپی چاوشین
پێکەوە زۆر دڵخۆشین
گیاندارێکی وریا یە
کەدەڕۆم بەدوومدا یە
یاری لەگەڵدا دەکەم
هیچکات ئازاری نادەم
ئەویش وەکو خۆم وا یە
لەگەڵ کەس بەشەڕ نا یە
ئەو کاتەی دەڵێ میاو
بۆی دەهێنم نان وئاو

ئەو ڕۆژە چاوم لێبو
کۆترێ لەسەر پشتی بوو
پێیدەوت ، خۆشمدەوی
وریای خۆتبە،نەکەوی !
پشیلەکەم بەسۆزە
هاوڕێیەکی دڵسۆزە .

..٢

ڕۆژێکی گەرمای هاوین
پشیلەکەم بێزاربوو
نان و ئاوی نەدەخوارد
دیاربوو کە زۆرخەمباربوو.

دەفرێکی ئاوم هێنا
کەمێک ئاوم تێپرژاند
پشیلە سپی چاوشین
ئاوی دەفرەکەی ڕژاند

کردمان ب□ بەزم ویاری
کاتی خۆشمان بەسەربرد
برسی بوو دەیوت :میاو.
نان و شیرم پێشکەشکرد

لەگەرما ڕزگاری بوو
تێری خوارد ،ڕوی تێکردم
بەلاچاو لێیدەڕوانیم
بەدڵ سوپاسی کردم.